

57. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE 2023

VPLIV MEDNARODNE MOBILNOSTI NA PODJETNOST DIJAKOV

Raziskovalno področje: **EKONOMIJA ALI TURIZEM**

Raziskovalna naloga

Avtor: Mia Bratkovič

Mentor: mag. Maja Urlep

Šola: Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor

Maribor, 2023

57. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE 2023

VPLIV MEDNARODNE MOBILNOSTI NA PODJETNOST DIJAKOV

Raziskovalno področje: **EKONOMIJA ALI TURIZEM**

Raziskovalna naloga

Avtor: Mia Bratkovič

Mentor: mag. Maja Urlep

Šola: Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor

Maribor, 2023

VSEBINA

1 UVOD	1
1.1 Opredelitev problema	1
1.2 Cilji raziskovalne naloge	2
1.3 Raziskovalna vprašanja in hipoteze	2
1.4 Metode raziskovanja	3
1.5 Omejitve	3
2 ERASMUS+	4
2.1 Zgodovina programa ERASMUS+	6
2.2 Struktura programa ERASMUS+	6
2.3 Cilji programa ERASMUS+	8
2.4 Sredstva ERASMUS+ programa	9
3 MOBILNOST IN RAZVOJ KOMPETENC	11
3.1 Mobilnost	11
3.2 Potrdilo Europass in Youthpass	15
3.2 Kompetence	16
3.3 podjetnost mladih	17
4 PRIMER MOBILNOSTI NA PORTUGALSKEM	20
5 RAZISKAVA VPLIVA MOBILNOSTI NA KOMPETENCE DIJAKOV	24
6 PREVERJANJE HIPOTEZ	35
7 DRUŽBENA ODGOVORNOST MEDNARODNE MOBILNOSTI	37
8 SKLEPNE UGOTOVITVE	38
9 LITERATURA	40

KAZALO SLIK, TABEL IN GRAFIKONOV

Slika 1: Podjetnostna kompetenca.....	18
Slika 2: Spol anketirancev	25
Slika 3: Letnik izobraževanja anketiranih	25
Slika 4: Program izobraževanja anketirancev	26
Slika 5: Opredelitve kompetenc anketirancev.....	27
Slika 6: Ocena možnosti anketirancev na trgu dela	35
Tabela 1: Letnik izobraževanja anketiranih	26
Tabela 2: Program izobraževanja anketiranih	26
Tabela 3: Ocena spretnosti anketiranih	28
Tabela 4: Ocena možnosti anketirancev na trgu dela.....	34

POVZETEK

Na šoli izvajamo številne aktivnosti, projekte, s katerimi nadgradimo znanja in pridobivamo različne kompetence. A največ se naučimo, ko se soočamo s povsem novimi situacijami, kot je tritedensko praktično izobraževanje v tujini. Raziskala sem delovanje evropskega projekta KA1 Erasmus+, mobilnost posameznikov, ki sem se ga udeležila. Cilj mobilnosti je pridobivanje novih znanj in veščin, zato sem z anketo med dijaki, ki so se zadnji dve leti na naši šoli udeležili tritedenske mobilnosti v tujini, raziskala, katera dodatna znanja in veščine oziroma kompetence dijaki razvijamo na izobraževanju ali delu v tujini in kako nam bodo ta znanja in veščine koristile v poslovnem in privatnem življenju. Ugotovila sem, da udeleženci mobilnosti dodatno razvijejo številne kompetence, zlasti podjetnostne kompetence, kot so organiziranost, odkrivanje priložnosti, sodelovanje in prilagajanje, vztrajnost ter samostojnost. Podjetnostne kompetence niso pomembne samo za podjetnike, ampak za prav vsakega posameznika, ki tako izraža lastne ambicije.

ZAHVALA

Največja zahvala gre moji mentorici, brez katere ta raziskava ne bi bila uspešna. Zahvaljujem se ji za vso pomoč, podporo in usmerjanje. Hvala tudi profesorjem, ki so mi pomagali pri raziskavi, profesorici slovenščine za lektoriranje, sodelujočim v anketi in vsem ostalim, ki so kakorkoli pomagali pri nastanku raziskovalne naloge.

1 UVOD

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Na naši šoli izvajamo veliko različnih projektov. Ti nas spodbujajo k samostojnemu raziskovanju in premagovanju najrazličnejših izzivov. Eden izmed takšnih projektov je mobilnost dijakov. Ker sem se odločila, da se bom mobilnosti udeležila tudi sama, me je zanimalo, kaj je tako imenovana dodana vrednost tega projekta.

Kompetenca je beseda, ki se med mladimi premalo uporablja. Predvsem jo lahko slišimo v povezavi z iskanjem službe. Delodajalci zahtevajo visoko razvite kompetence, kot so: samoiniciativnost, motiviranost, delovanje v timu, organiziranost, interes za nove izzive ipd. Mobilnost je projekt, katerega osnovni namen je, da se dijaki izboljšajo na različnih področjih in osebno zrastejo. Evropska unija je kot ključne kompetence označila večjezičnost, osebno, družbeno in učno kompetenco, državljansko kompetenco, podjetnostno kompetenco, kulturno zavest in izražanje, digitalno kompetenco, matematično, naravoslovno, tehniško in inženirsko kompetenco ter pismenost. Prizadeva si, da bi mladi te kompetence izboljševali skozi šolski sistem in v številnih projektih, ki povezujejo šole po Evropski uniji in dijakom dajejo več vseživljenjskega znanja, izkušenj in priložnosti za učenje.

Vedela sem, da ob končani mobilnosti udeleženci prejmejo potrdilo, ki jim lahko daje prednost pri zaposlovanju, zanimalo pa me je, ali med samo mobilnostjo dijaki res dobijo dodatno znanje, spretnosti, torej kompetence, zato sem to področje raziskala s poudarkom na razvoju podjetnostnih kompetenc.

1.2 CILJI RAZISKOVALNE NALOGE

V raziskovalni nalogi bom proučevala program Erasmus+ in katere projekte znotraj tega programa izvaja naša šola. V nadaljevanju bom predstavila projekt KA1, mobilnost posameznikov in pojasnila svojo izkušnjo z izvedbo tega projekta v letu 2022.

Ker sem v procesu raziskovanja zasledila vpliv izvedbe teh aktivnosti na kompetence, sem še raziskala, kaj so kompetence, na katerem področju življenja nam koristijo in kako so zlasti podjetnostne kompetence povezane s konkurenčnostjo na trgu delovne sile.

V empiričnem delu sem s pomočjo anketiranja in preučevanja rezultatov raziskala mnenje dijakov o izzivih doživetja mednarodne mobilnosti. Moj cilj je bil proučiti, kako so se izboljšale njihove kompetence na različnih področjih in kako ocenjujejo svoje dosežke ter pridobitve v času mobilnosti. Ugotavljala sem tudi, ali menijo, da se jim bodo zaradi te izkušnje izboljšale možnosti na trgu dela. Na koncu sem preverila zastavljene hipoteze in povzela ugotovitve.

1.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

Za namen raziskovalne naloge sem si zastavila naslednje raziskovalno vprašanje in hipoteze:

RV 1: Kako udeležba na mednarodni mobilnosti vpliva na razvoj podjetnosti dijakov?

Hipoteza 1: Več kot 60 % anketirancev zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti izboljša ustvarjalno razmišljanje.

Hipoteza 2: Večina anketiranih zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti izboljša svoje organizacijske sposobnosti.

Hipoteza 3: Večina anketiranih meni, da zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti bolje deluje v skupini.

Hipoteza 4: Več kot 60 % anketiranih je zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti bolj samozavestnih.

Hipoteza 5: Več kot 70 % anketiranih je zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti bolj samostojnih.

Hipoteza 6: Več kot 70 % anketiranih meni, da bodo bolj zaposljivi zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti.

1.4 METODE RAZISKOVANJA

V teoretičnem delu raziskovalne naloge sem uporabila deskriptivno metodo, s katero sem zajela splošne informacije o izvajanju mobilnosti, financiranju, organiziranosti, sodelovanju in samem poteku le-te, kaj so kompetence in njihov razvoj na mobilnosti ter kako se mladim obrestujejo v nadaljnjem življenju in pri iskanju zaposlitve. Podatke, ki sem jih potrebovala za izvedbo teoretičnega dela, sem črpala s spleta, pred tem pa so mi organizatorji mobilnosti na naši šoli podali smernice za raziskovanje.

V empiričnem oziroma praktičnem delu raziskovalne naloge sem s kvantitativno raziskavo, v kateri sem uporabila anketni vprašalnik, poskušala ugotoviti, kako so dijaki dodatno razvili različne kompetence med izvajanjem mobilnosti. Raziskovala sem tudi, katere izkušnje, znanje in dogodki z mobilnosti jim bodo v življenju ali pri iskanju zaposlitve najbolj koristili. Uporabila sem metodo spletnega anketiranja, v katerem sem zajela dijake srednjega splošnega in srednjega strokovnega izobraževanja, ki so se udeležili mobilnosti. Pri analizi podatkov sem uporabila metodo izračunavanja frekvenc in deležev.

1.5 OMEJITVE

Omejitev pri moji raziskavi je predstavljalo število izvedenih mobilnosti. Šole običajno izvedejo do 10 mobilnosti na leto (1 dijak = 1 mobilnost), dodatno težavo pri izvedbi večjega števila mobilnosti pa so povzročili tudi ukrepi za preprečevanje pandemije. Pri izvedbi empiričnega dela naloge sem tako bila omejena s številom anketiranih.

2 ERASMUS+

Evropska unija (EU) podpira države članice pri prizadevanjih za zagotavljanje najboljšega izobraževanja in usposabljanja za njihove državljane. Spodbuja tudi večjezičnost v Evropi, pomaga pri poučevanju in učenju jezikov, spodbuja mobilnost študentov, pripravnikov, učiteljev in mladih ter olajšuje izmenjavo informacij in izkušenj (Evropska unija c, 2023). Tako je 14. maja 1987 EU sprejel Erasmus+ program.

Erasmus+ je program EU za sodelovanje na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa. Namenjen je izboljšanju spretnosti in zaposljivosti mladine ter posodobitvi izobraževanja, usposabljanja in mladinskega dela (Univerza v Ljubljani, 2022). Omogoča pridobivanje novih znanj, izkušenj in veščin za vse generacije – od vrtca do starejših (Sveučilište u Rijeci, 2023).

Ime ERASMUS je akronim: European Action Scheme for the Mobility of University Students. Ideja programa ustreza tudi načelom in življenju ter delu Erazma Rotterdamskega, katerega ime se dandanes povezuje s programom kot vzornika, ki je študijske obveznosti opravljal v različnih državah. Ob vključitvi v širši program na področju izobraževanja so pobudniki vztrajali pri ohranitvi imena, zato je prišlo do poimenovanja tudi drugih programov (Socrates, Grundtvig, Leonardo da Vinci ...). Danes je program ERASMUS ena najbolj poznanih blagovnih znamk Evropske unije, prepoznan tudi širše po svetu (Pajnič, 2008, str. 4).

Evropska komisija je dokončno odgovorna za delovanje programa Erasmus+. Neprekinjeno upravlja proračun in določa prednostne naloge, cilje in merila za program. Poleg tega vodi in spremlja splošno izvajanje, nadaljnje spremljanje in vrednotenje programa na evropski ravni. Evropska komisija je prav tako v celoti odgovorna za nadziranje in koordinacijo struktur, ki so odgovorne za izvajanje programa na nacionalni ravni (Evropska komisija c, 2023).

Na evropski ravni je za izvajanje več ukrepov programa odgovorna Izvajalska agencija Evropske komisije za izobraževanje, avdiovizualno področje in kulturo (EACEA). Izvajalska agencija je odgovorna za celotni življenjski cikel upravljanja teh projektov, od promocije programa, analize vlog za nepovratna sredstva, spremljanja projektov na kraju samem do razširjanja rezultatov projekta in programa (Evropska komisija c, 2023).

Program Erasmus+ se izvaja predvsem s posrednim upravljanjem, kar pomeni, da Evropska komisija zaupa naloge izvrševanja proračuna nacionalnim agencijam; namen tega pristopa je, da se Erasmus+ čim bolj približa upravičencem in prilagodi raznolikosti nacionalnih sistemov na področju izobraževanja, usposabljanja in mladine. V ta namen je vsaka država članica EU ali tretja država, pridružena programu, imenovala eno ali več nacionalnih agencij. Te nacionalne agencije spodbujajo in izvajajo program na nacionalni ravni ter delujejo kot vezni člen med Evropsko komisijo in sodelujočimi organizacijami na lokalni, regionalni in nacionalni ravni (Evropska komisija c, 2023).

Različne akcije programa niso namenjene zgolj študentom, ki želijo študirati in delati v tujini, pač pa tudi visokošolskim učiteljem in podjetnikom, ki želijo poučevati v tujini, ter osebjem v terciarnem izobraževanju, ki se želi udeležiti usposabljanja v tujini. Poleg tega program Erasmus+ podpira visokošolske zavode pri njihovem skupnem delu prek intenzivnih programov, mrež in večstranskih projektov ter jim pomaga, da dosežejo poslovni svet. Zajema torej celoten terciarni sektor izobraževanja, kar v Sloveniji konkretno pomeni vse akreditirane institucije, začenši z višjimi strokovnimi šolami (Pajnič & Belcijan, 2011, str. 16).

EU s programom Erasmus+ zagotavlja tudi financiranje, orodja in vire za posameznike, organizacije in reformo politik na področjih, kot so:

- študij, usposabljanje in razvoj za študente, pripravnike in strokovnjake s področja izobraževanja v tujini;
- možnosti v tujini za mlade in mladinske delavce,
- možnosti za organizacije, da razvijejo partnerstva za inovacije na področju izobraževanja, usposabljanja in mladih;
- izmenjava znanja in reforma politike za spodbujanje rasti, delovnih mest, pravičnosti in socialne vključenosti v Evropi (Evropska unija c, 2023).

2.1 ZGODOVINA PROGRAMA ERASMUS+

Že od leta 1980 dalje Evropska komisija pilotsko podpira mobilnost študentov. Od leta 1985 in do leta 1987 so progresivno pripravljali načrte za sam program. Ob prvem sestanku so bili odzivi držav mešani. Nestrinjanje so izrazile predvsem države, ki so imele lastne programe/vzvode že vzpostavljene (Francija, Nemčija in Velika Britanija). Leta 1986 so ministri za izobraževanje potrdili cilje in oris programa in tudi ime ERASMUS. Še istega leta je bila potrjena finančna shema, a ministrski svet ni potrdil programa, saj naj bi težava izvirala predvsem v financiranju (proračun za donacije). 14. maja 1987 je ERASMUS program dokončno sprejet. Od takrat naprej je ERASMUS program t. i. »paradni konj« EU med programi izobraževanja in usposabljanja za mobilnost in sodelovanje v šolstvu v Evropi (VSŠKV, 2023). Med letoma 1987 in 1988 se je programa udeležilo kar 3.244 študentov (Pajnič, 2008, str. 3).

Danes v programu Erasmus+ sodelujejo države članice EU. Ob tem so pridružene tudi nekatere tretje države, in sicer članice Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA), ki so članice Evropskega gospodarskega prostora (EPG): Norveška, Islandija, Lihtenštajn. Pridružene so tudi države pristopnice, kandidatke in potencialne države kandidatke: Republika Srbija, Republika Turčija, Republika Severna Makedonija. V sam projekt so lahko vključeni tudi subjekti iz drugih tretjih držav, če je to v interesu Unije (Evropska komisija k, 2022).

2.2 STRUKTURA PROGRAMA ERASMUS+

Program Erasmus+ za doseganje ciljev predvideva izvajanje treh ključnih ukrepov in aktivnosti Jean Monnet v obdobju 2021–2027 (Evropska komisija b, 2023).

Ključni ukrep 1 (KA1) – mobilnost posameznikov:

- mobilnost učečih se in osebja (priložnost za pridobitev izkušenj v drugi državi);
- aktivnosti udejstvovanja mladih (lokalne in transnacionalne pobude organizacij za pomoč mladim pri vključevanju v demokratično življenje);
- pobuda DiscoverEU (osemnajstletnikom omogoča kratkotrajno samostojno ali skupinsko potovanje po Evropi);

- priložnosti za učenje jezikov;
- virtualne izmenjave na področju terciarnega izobraževanja in mladih (spletne medosebne aktivnosti, ki spodbujajo medkulturni dialog in razvoj mehkih veščin).

Ključni ukrep 2 (KA2) – sodelovanje med organizacijami in institucijami:

- partnerstva za sodelovanja (sodelovalna partnerstva, manjša partnerstva);
- partnerstva za odličnost (z evropskimi univerzami, centri poklicne odličnosti, učiteljskimi akademijami Erasmus+, ukrepi Erasmus Mundus¹);
- partnerstva za inovacije (koalicije za inovacije, v prihodnost usmerjeni projekti, projekti za povečanje zmogljivosti, neprofitne športne prireditve).

Ključni ukrep 3 (KA3) – podpora razvoju politik in sodelovanju:

- pobuda evropska mladina skupaj (podpira čezmejna partnerstva);
- dialog o politikah z deležniki v Evropski uniji in zunaj nje (sodelovanje z mednarodnimi organizacijami).

Ukrepi Jean Monnet:

- na področju terciarnega izobraževanja (spodbuja poučevanje in raziskave o evropskem povezovanju ter strateških razpravah in izmenjavah z akademsko skupnostjo in oblikovalci politik);
- na drugih področjih izobraževanja in usposabljanja (spodbujajo znanje o Evropski uniji v šolah ter institucijah za poklicno izobraževanje in usposabljanje);
- strateška razprava za terciarno izobraževanje (zbiranje in izmenjava ugotovitev raziskav);
- podpora določenim institucijam (podpiranje institucij, ki sledijo cilju v evropskem interesu).

Za srednje šole prideta v poštev predvsem mobilnost učečih se in osebja, ki je del programa KA1, in partnerstvo za sodelovanje iz enote KA2.

¹ Erasmus Mundus – ukrep namenjen spodbujanju odličnosti in internacionalizacije terciarnih institucij

2.3 CILJI PROGRAMA ERASMUS+

Splošni cilj programa je z vseživljenjskim učenjem podpirati izobraževalni, poklicni in osebni razvoj ljudi na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa v Evropi in po svetu ter s tem prispevati k trajnostni rasti, kakovostnim delovnim mestom, spodbujanju inovacij ter krepitvi evropske identitete in aktivnega državljanstva. Zato je program ključni instrument za oblikovanje evropskega izobraževalnega prostora, podpiranje izvajanja evropskega strateškega sodelovanja v izobraževanju in usposabljanju in njegovih sektorskih programov za spodbujanje sodelovanja na področju mladinske politike (Evropska komisija i, 2022). Namen programa je spodbujati enake možnosti in dostop, vključevanje, raznolikost in pravičnost v vseh njegovih aktivnostih. V središču teh ciljev so organizacije in udeleženci z manj priložnostmi, ki jim program zato daje na voljo mehanizme in vire. Organizacije bi morale pri načrtovanju svojih projektov in aktivnosti uporabljati vključujoč pristop, da bi bili ti dostopni različnim udeležencem (Evropska komisija g, 2022).

Za doseg tega cilja so ključne tudi nacionalne agencije, ki podpirajo projekte, da bi bili ti čim bolj vključujoči in raznoliki. Nacionalne agencije bodo na podlagi splošnih načel in mehanizmov na evropski ravni pripravile načrte za vključevanje in raznolikost, da bodo kar najboljše obravnavale potrebe udeležencev z manj priložnostmi in podprle organizacije, ki delajo s temi ciljnimi skupinami v njihovem nacionalnem okviru (Evropska komisija g, 2022).

Slovenska agencija za izvajanje programa Erasmus+ je CMEPIOUS (Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanje in usposabljanja). Njihovo poslanstvo je, da z mednarodnim sodelovanjem spodbujajo, razvijajo in povezujejo znanje, ljudi in izkušnje v izobraževalnem prostoru. Želijo, da bi z mednarodnim sodelovanjem prišli do sodobnega slovenskega izobraževalnega prostora (CMEPIUS c, 2023).

Pomembne značilnosti programa so zaščita, zdravje in varnost udeležencev, večjezičnost, mednarodna razširjenost, priznavanje in vrednotenje spretnosti in kvalifikacij, obveščanje o projektih in njihovih rezultatih za povečanje učinka. Sodelujoči imajo možen dostop do Erasmus+ učnih gradiv ter Erasmus+ raziskav in podatkov. Prednostne naloge programa so predvsem vključenost in raznolikost, digitalna preobrazba, udeležba v demokratičnem življenju, skupne vrednote in državljansko udejstvovanje ter boj proti podnebnim spremembam (Motiv, 2022). Program lahko k temu pomembno prispeva s spodbujanjem inovacij ter

zmanjševanjem vrzeli v znanju, spretnostih in kompetencah v Evropi. Evropsko gospodarstvo mora postati bolj konkurenčno s pomočjo talentov in inovacij. Ta naložba v znanje, spretnosti in kompetence bo koristila posameznikom, institucijam, organizacijam in družbi kot celoti tako, da bo prispevala k trajnostni rasti ter zagotovila enakost, blaginjo in socialno vključenost v Evropi in drugod po svetu (Evropska komisija i, 2022).

Vključevanje v kakršne koli aktivnosti, ki razvijajo ali nadgrajujejo kompetence posameznika, se mi zdi koristno za dijake. Dijaki smo v obdobju, v katerem se naša osebnost, miselnost in identiteta še razvija. Pomembno je, da dobimo čim več izkušenj iz različnih situacij, ker si bomo le tako lahko ustvarili ustrezna načela in vrednote. Kompetence so ena izmed stvari, ki se jih učimo skozi lastne izkušnje in s pridobivanjem znanja. Pomembno je, da jih nenehno razvijamo. Vse pogosteje lahko srečamo izraz kompetence predvsem v zaposlovanju. Te so čedalje bolj cenjene pri opisovanju svojih zmožnosti, je pa res, da se tudi iskanost različnih kompetenc spreminja in modernizira. Zato se mi zdi, da bi se morali dijaki bolje zavedati pomena kompetenc in jih razvijati bolj zavestno. Z razvojem različnih kompetenc postajamo bolj podjetni in samozavestni.

2.4 SREDSTVA ERASMUS+ PROGRAMA

Programu so za sedem let dodeljena skupna okvirna finančna sredstva EUR iz proračuna EU. Letni proračun sprejme proračunski organ. Za obdobje 2021–2027 so bila dodeljena okvirna finančna sredstva v višini več kot 26 milijard EUR (Evropska komisija i, 2022).

Višina pridobljenih sredstev za državo je odvisna od letnega razpoložljivega proračuna le-te in drugih faktorjev, ki jih določi nacionalna komisija VŽU², Erasmus. Med temi faktorji je najpomembnejša pretekla realizacija odobrene mobilnosti. Višina razpoložljivih sredstev se vsako leto spreminja, prav tako se spreminja število sodelujočih institucij na nacionalnem razpisu, zato je težko vnaprej točno napovedati višino sredstev za posamezno Erasmus+ akcijo (Pajnič & Belcijan, 2011, str. 25).

² VŽU – vseživljenjsko učenje

Za izvedbo vsakega Erasmus+ programa so potrebna finančna sredstva z vidika Evropske unije. Posamezna organizacija, ki povprašuje po finančnih sredstvih, je lahko akreditirana ali neakreditirana.

Akreditacija Erasmus+ za mlade omogoča poenostavljen dostop do možnosti financiranja v okviru KA1 aktivnosti učne mobilnosti na področju mladine. Organizacije morajo določiti dolgoročne cilje in načrt aktivnosti, ki morajo biti podprte s sredstvi programa Erasmus. Potrditev akreditacije Erasmus+ na področju mladine potrjuje, da ima prijavitelj vzpostavljene ustrezne in učinkovite postopke in ukrepe za izvajanje visokokakovostnih aktivnosti učne mobilnosti. Akreditacija se podeli za celotno programsko obdobje (7 let) (Evropska komisija h, 2023).

Za neakreditirane organizacije je postopek pridobivanja finančnih sredstev predvsem težji in daljši. Organizacija potrebuje že dogovorjeno partnerstvo, torej izbranega partnerja za izvajanje mobilnosti. Pri prijavi na razpis je potrebno natančneje opisati načrt in potek mobilnosti. Postopek je bistveno daljši kot pri akreditiranih organizacijah. Po izdani prijavi se organizacija prebije v izbor. Usposobljeni organi nato odločijo, ali bodo finančna sredstva organizaciji podelili ali ne.

Naša šola je za obdobje 2021–2027 že prejela akreditacijo za izvajanje programa mobilnost učečih se ERASMUS+ KA1 v splošnem izobraževalnem programu. Za izvajanje programa mobilnost učečih se ERASMUS+ KA1 v srednjem strokovnem izobraževanju smo vlogo za akreditacijo že vložili, a še čakamo na odobritev.

3 MOBILNOST IN RAZVOJ KOMPETENC

3.1 MOBILNOST

Namen aktivnosti mobilnosti, ki se financirajo v okviru programa Erasmus+, je posameznikom zagotoviti priložnosti za učenje ter podpirati internacionalizacijo in institucionalni razvoj šol in drugih organizacij na področju splošnega šolskega izobraževanja (Evropska komisija f, 2023). Projekt mobilnosti, ki ga vodi program Erasmus+ omogoča podporo organizacijam, ki so aktivne na področju izobraževanja, usposabljanja in mladine za izvajanje projektov, ki spodbujajo različne vrste mobilnosti (Evropska komisija a, 2023). Podprte so številne aktivnosti, vključno s sledenjem na delovnem mestu in programi poklicnega razvoja za osebe, individualno in skupinsko mobilnostjo za učence in dijake, povabljenimi strokovnjaki in drugimi aktivnostmi, kot je pojasnjeno v nadaljevanju. Sodelujoče organizacije bi morale s svojimi aktivnostmi dejavno spodbujati vključevanje in raznolikost, okoljsko trajnostnost in digitalno izobraževanje, in sicer z uporabo posebnih možnosti financiranja, ki jih za te namene ponuja program, z ozaveščanjem udeležencev, izmenjavo najboljših praks in izbiro ustrezne zasnove za svoje aktivnosti (Evropska komisija f, 2023).

Učna mobilnost za učence/dijake se lahko organizira v skupini ali individualno (Evropska komisija e, 2023):

- Skupinske mobilnosti lahko trajajo od dva do trideset dni za vsaj dve osebi v skupini, pri čemer čas potovanja v to ni vključen. Skupina učencev/dijakov iz šole pošiljateljice se lahko v določenem obdobju uči skupaj z vrstniki v drugi državi. Učitelji ali druge pooblašene osebe iz šole pošiljateljice morajo učence/dijake spremljati v celotnem obdobju aktivnosti.
- Individualno učno mobilnost pa lahko delimo na kratkoročno in dolgoročno. Kratkoročna mobilnost traja od deset do devetindvajset dni, dolgoročna pa od enega meseca do enega leta. V sklopu dejavnosti lahko učenci/dijaki v tujini preživijo učno obdobje v partnerski šoli ali opravljajo prakso pri drugi ustrezni organizaciji. Za vsakega udeleženca mora biti pripravljen individualni učni program.

Na naši šoli izvajamo kratkoročne individualne mobilnosti. Te trajajo od 14 do 21 dni v državi Evropske unije ali pridružene tretje države. Učenci tako izvajajo prakso pri delodajalcih ali se usposablajo pri partnerjih različnih držav.

Aktivnost mora potekati v tujini v eni izmed držav članic EU ali v tretjih državah, pridruženih programu, institucije pa lahko prav tako gostijo udeležence iz treh držav. Mobilnosti se kot posameznik ne moreš udeležiti v državi pošiljateljici, v državi, v kateri med šolanjem bivate, v državi svojega stalnega prebivališča in v državi, katere državljan ste (Univerza v Ljubljani, 2022). Izvajanje mobilnosti v državi, ki imajo vsaj enega izmed zgoraj navedenih kriterijev, se mi zdi nesmiselno, saj imaš v nasprotnem primeru omejeno možnost učenja in pridobivanja vseh znanj, za katere se program zavzema.

Možnosti za učno mobilnost so namenjene študentom, dijakom, osebju, praktikantom, vajencem, mladinskim delavcem in mladim. Za njihovo organizacijo so odgovorne posamezne organizacije. Organizacija lahko pošlje vajence in dijake na delovno prakso v tujino ali sprejme tuje; pošlje lahko tudi osebje na poučevanje ali usposabljanje.

Nekatere koristi, ki jih organizacije imajo za delovanje v projektu, so delovanje na mednarodni ravni, izboljšanje upravljaljskih sposobnosti, boljši dostop do možnosti financiranja in projektov, večja zmožnost za pripravo, upravljanje in spremljanje projektov, pestrejša izbira možnosti za dijake in osebje sodelujočih organizacij, možnost za pripravo inovativnih projektov s partnerji celega sveta ipd. (Evropska komisija j, 2022). Organizacije se lahko v programe vključijo tako, da oddajo spletno prijavo za projekt mednarodne mobilnosti na razpisu Erasmus+ za pridobitev sredstev. Prijava je možna kot posamezna ali pa v okviru konzorcija več šol. Organizacija lahko v programu deluje še kot gostiteljica tujih dijakov in strokovnega osebja, za kar pa ni potrebna nobena prijava (CMEPIUS a, 2022).

Na šoli izvajamo mobilnost učečih se in osebja, ki je del mobilnosti posameznikov (KA1) in partnerstva za sodelovanje (strateško partnerstvo), ki pa je del sodelovanja med organizacijami in institucijami (KA2).

Šola je sodelovala v dveh projektih strateškega partnerstva. Prvi projekt Welcome to my city se je izvajal med letoma 2016 in 2018. Partnerji šole v projektu so bili dijaki in mentorji naslednjih šol (SEŠG MBa, 2016):

1. Verzlunarskoli Islands The Commercial College of Iceland iz Reykjavika, **Islandija**;
2. Berufliche Schule Am Lämmermarkt iz Hamburga, **Nemčija**;
3. Hyria koulutus Oy iz mesta Hyvinkää, **Finska**;
4. Escola Secundaria de Almeida Garrett iz mesta Vila Nova de Gaia, **Portugalska**;
5. Tevfik Ileri Anadolu Lisesi iz mesta Rize, **Turčija**.

V dveh letih projekta so partnerji opravljali aktivnosti, ki so pomagale razumeti migracijo in potovanja mladih ljudi, kulturo, zgodovino, geografijo, značaj in naravo naših mest. Razmišljali so o tem, kako v naša mesta pritegniti oz. povabiti domače in tuje obiskovalce ter kako naša mesta spremeniti v kraj, kjer si bodo prišleki želeli živeti. Z aktivnostmi so obogatili pouk in šolsko delo, razvijali podjetniške in digitalne kompetence ter osmislili učenje angleščine.

Drugi projekt Technology in Education and Every Day Life – the Path to Digital Citizenship (2018–2021) je bil namenjen spoznavanju dijakov z digitalnim državljanstvom in odgovorno rabo virov na spletu, ob tem pa so dokazovali, da lahko profesionalna in zabavna tehnologija hodita z roko v roki. Naši partnerji v projektu so dijaki in mentorji naslednjih šol (SEŠG MBb, 2018):

1. Verzlunarskoli Islands The Commercial College of Iceland iz Reykjavika, **Islandija**;
2. Berufliche Schule Am Lämmermarkt iz Hamburga, **Nemčija**;
3. Lycee polyvalent prive Albert de Mun iz Pariza, **Francija**;
4. Escola Secundaria de Almeida Garrett iz mesta Vila Nova de Gaia, **Portugalska**;
5. Tevfik Ileri Anadolu Lisesi iz mesta Rize, **Turčija**.

V okvir aktivnosti teh projektov sodijo tudi kratkotrajne izmenjave dijakov pod vodstvom mentorjev. Naši dijaki so obiskali dijake partnerskih šol in oni so obiskali nas. Partnerji so se dogovorili, da med temi kratkotrajnimi izmenjavami (5 dni) dijaki stanujejo pri svojih vrstnikih, ker se bodo na ta način lažje družili, spoznavali in tkali medsebojne vezi. Drugi projekt je bil zaradi pandemije Covid delno izveden tudi na daljavo. Šola gostiteljica je vse aktivnosti pripravila za enotedensko delo na daljavo in s tem se je še dodatno praktično razvijala digitalna kompetenca.

Zadnji projekt v sklopu srednjega strokovnega izobraževanja, ki ga šola izvaja, je še vedno v teku. Projekt traja 18 mesecev (1. 11. 2021–30. 4. 2023).

ERASMUS+ KA1 projekt mobilnost učečih se, katerega del sem bila tudi sama, se je imenoval Mobilnosti gradimo z ustvarjalnim razmišljanjem. Te ni organizirala neposredno naša šola, saj je projekt bil izveden v Konzorciju ekonomskih šol. Projekt je trajal v letih 2015–2022. V tem času se je na naši šoli izvedlo 131 mobilnosti v štirinajstih izmenah. En dijak pomeni ena mobilnost. Posamezna mobilnost je trajala tri tedne. Dijaki naše šole so potovali po celi Evropi, in sicer je deset dijakov leta 2015 na mobilnost odšlo v Združeno kraljestvo; Severno Irsko; Darry. Leta 2016 so potekale kar tri mobilnosti. Devet dijakov je potovalo v Španijo v Valencijo, naslednjih devet pa na Tenerife. Tretja lokacija je bil Dublin na Irskem, kamor je odpotovalo sedem dijakov. Leta 2017 se je prva mobilnost z enajstimi dijaki izvedla v Nemčijo v Leipzig, druga pa v Brago na Portugalsko s kar trinajstimi dijaki. Leta 2018 je deset dijakov odšlo na Tenerife, deset pa v Exter v Anglijo. Na Poljsko je deset dijakov odšlo leta 2019, istega leta pa še osem v Dublin na Irsko. Leta 2020 je veliko načrtov ustavil izbruh virusa Covid-19, a je kljub temu bila izvedena ena mobilnost na Malto z desetimi dijaki. Naslednje leto je bila situacija podobna, tako da je trinajst dijakov mobilnost izvajalo v Bragi na Portugalskem. Zadnje leto (2022) je prineslo še zadnji dve mobilnosti, prva s šestimi dijaki je bila izvedena v Barcelono, zadnja z osmimi pa v Brago na Portugalsko. Na zadnji mobilnosti tega projekta sem bila tudi jaz. Projekt je bil namenjen za izvajanje v splošnem izobraževalnem programu in v srednjem strokovnem izobraževalnem programu. Dijaki srednjega strokovnega programa so v okviru mobilnosti opravljali tudi redno delovno prakso, saj so bili zaposleni pri različnih podjetjih. Mobilnost za splošni izobraževalni program je bila usmerjena v pridobivanje dodatnega znanja z izobraževalnim procesom.

Od leta 2020 je šola mobilnosti izvajala samostojno (brez konzorcija). Postopek za pridobivanje finančnih sredstev je bil malo daljši in zahtevnejši, saj akreditacije za srednje strokovno izobraževanje šola še nima (vlogo je že oddala, a še čaka na odobritev). V projektu so se izvedle tri mobilnosti, ena na Portugalsko in dve na Malto. Skupaj se je izvedlo 21 mobilnosti. Dijaki so na tritedenski praksi delali v podjetjih, zato se jim je priznala delovna praksa. V letu 2023 bo izvedena mobilnost na Dunaj v marcu in v Barcelono v aprilu.

3.2 POTRDILO EUROPASS IN YOUTHPASS

Youthpass je del strategije Evropske komisije za podporo priznavanju neformalnega učenja. Potrdilo Youthpass strukturirano predstavlja udeležbo in učenje v okviru mladinske izmenjave ter celoten postopek priprave, izvajanja in ocenjevanja projekta. Pomembna vloga potrdila Youthpass je poleg potrdila o sodelovanju tudi beleženje učnih rezultatov. Pri izdelovanju potrdila Youthpass imajo udeleženci projektov možnost opisati, kaj so delali v svojem projektu in katere kompetence so pridobili. Youthpass je namenjen tudi podpiranju zaposljivosti mladih in mladinskih delavcev z beleženjem pridobivanja ključnih kompetenc na potrdilu (Valcovol, 2020).

Europass je sklop spletnih orodij za upravljanje mobilnosti in načrtovanja učenja in poklicne poti v Evropi. Na portalu lahko hraniš vsa svoja znanja, kvalifikacije ter izkušnje, izobraževanja in usposabljanja, jezikovno digitalne spretnosti in znanja, informacije in projekte ipd. (Evropska unija a, 2023).

Potrdilo o mobilnosti Europass opisuje spretnosti, ki ste jih pridobili s posebno izkušnjo mobilnosti. Dokument med drugim zajema informacije o nalogah in odgovornostih, spretnostih, povezanih z delom, znanju jezikov, digitalnih spretnostih, organizacijskih in upravljaljskih ter komunikacijskih sposobnostih posameznika. Te spretnosti lahko izredno koristijo, kadar se osebe prijavljajo za zaposlitev ali izobraževanje. Potrdilo o mobilnosti Europass z izpolnjevanjem ustreznih dokumentov reši direktno partner pošiljatelj in gostiteljska organizacija (Evropska unija b, 2023).

Za mobilnost sem potrebovala tako življenjepis kot tudi motivacijsko pismo, ki ju je zahtevala partnerska organizacija. Za oboje sem uporabila Europass spletni orodji, ki sta me vodili pri pisanju in estetskem izgledu obeh dokumentov. Po opravljeni mobilnosti sem s strani tako pošiljateljev kot tudi partnerjev mobilnosti prejela Europass Mobility certifikat, ki med drugim opisuje moje pridobljene spretnosti z različnih področij v času usposabljanja (priloga 3).

3.2 KOMPETENCE

Pred več kot desetimi leti je bila izvedena raziskava Flander (2011) med delodajalci (144) na temo mobilnosti in pomenu te izkušnje pri zaposlovanju. Rezultati pričajo predvsem o tem, kako delodajalci prepoznavajo mednarodno izkušnjo kot dodano vrednost pri kandidatih za zaposlitev, v kolikor jo le-ti znajo na ustrezn način predstaviti (Grigić, 2015). To je tudi eden izmed ključnih namenov mobilnosti. Pridobivanje novih znanj in kompetenc, ki jih v šolskih sistemih ne pridobiš, in nove izkušnje, ki v prihodnosti nadgradijo sposobnosti posameznika.

Kompetence so kombinacija znanja, spretnosti in odnosov, ustrežajočih okoliščinam, ki jih vsi ljudje potrebujemo za osebno izpolnitev in razvoj, dejavno državljanstvo, socialno vključenost in zaposlitev. Tako jih je opredelila EU v svoji publikaciji Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje (Evropska komisija 1, 2007). Kompetence so lahko prirojene in pridobljene ter predstavljajo zmožnost posameznika, da se v posamezni vlogi svojega življenja prilagaja in izpolnjuje svoje dolžnosti. Ne glede na to, ali govorimo o prirojenih ali pridobljenih, pa je jasno dejstvo, da so kompetence nabor formalnih in neformalnih znanj, sposobnosti, veščin in spretnosti, vedenjskih značilnosti, življenjskih izkušenj ter drugih potrebnih elementov, ki omogočajo posamezniku in družbi, da se razvija v življenju in razvija po lestvici zastavljenih ciljev (Vuk, 2020).

Kompetence se kažejo v našem učinkovitem vedenju. Ko govorimo o posamezniku, ki ima določeno kompetenco visoko razvito, govorimo pravzaprav o posamezniku, ki je zelo učinkovit na področju, ki ga kompetenca opredeljuje. Kompetence nam torej pomagajo razumeti uspešnost posameznika na delovnem mestu (Cankar, 2023).

Splošne kompetence so tiste kompetence, ki so uporabne tako v različnih poklicih kot tudi v različnih življenjskih situacijah. Omogočajo uspešno vključitev v svet dela in družbeno življenje ter povečujejo zaposljivost. To pomeni, da razvite kompetence omogočajo novo zaposlitev, ohranjanje zaposlitve in po potrebi menjavo zaposlitve. Pomeni tudi lažje soočanje s spremembami, osebno uspešnost in doprinos k uspešnosti delodajalca in družbi nasploh (Košir, 2015).

Trg dela je spreminjajoč sistem. Razmere na njem se spreminjajo zaradi tehnološkega napredka, demografskih sprememb in sprememb družbe nasploh. Razvoj trga zahteva nove poklice in tako tudi nova znanja iz različnih področij.

Sodobni iskalci zaposlitve in tisti, ki bodo službo iskali v prihodnosti, bodo morali poiskati nove načine, kako ostati konkurenčni v prihodnosti, če se bodo želeli uspešno prilagoditi trgu dela. Saša Boštjančič (Boštjančič, 2023) navaja, da bodo v prednosti tisti, ki »bodo znali nastaviti svoja jadra gleda na smer vetra«. Govori tudi o tem, da samo diploma ali magisterij v prihodnosti ne bosta dovolj, saj bo znanje, pridobljeno v šolah, zaradi hitrega tehnološkega napredka zastarelo. Digitalizacija že sedaj močno vpliva na spretnosti in znanje, ki jih zahtevajo sodobna delovna mesta. Pravi še, da bodo kompetence kapital na karierni poti posameznika, ki jih bo potrebno nenehno dopolnjevati in nadgrajevati.

»Ključne kompetence prihodnosti se bodo oblikovale pod vplivom četrte industrijske revolucije, digitalizacije in avtomatizacije. Svoj pečat bo pustila tudi spremenjena demografska slika trga dela. Glede na smernice gibanja, ki vplivajo na trg dela, pa lahko predvidevam, da bodo ključne iskane kompetence prihodnosti: inovativno razmišljanje, empatičnost, sposobnost hitrega prilaganja, fokusiranost na cilj in multidisciplinarnost,« je povedala Saša Boštjančič (Boštjančič, 2023).

3.3 PODJETNOST MLADIH

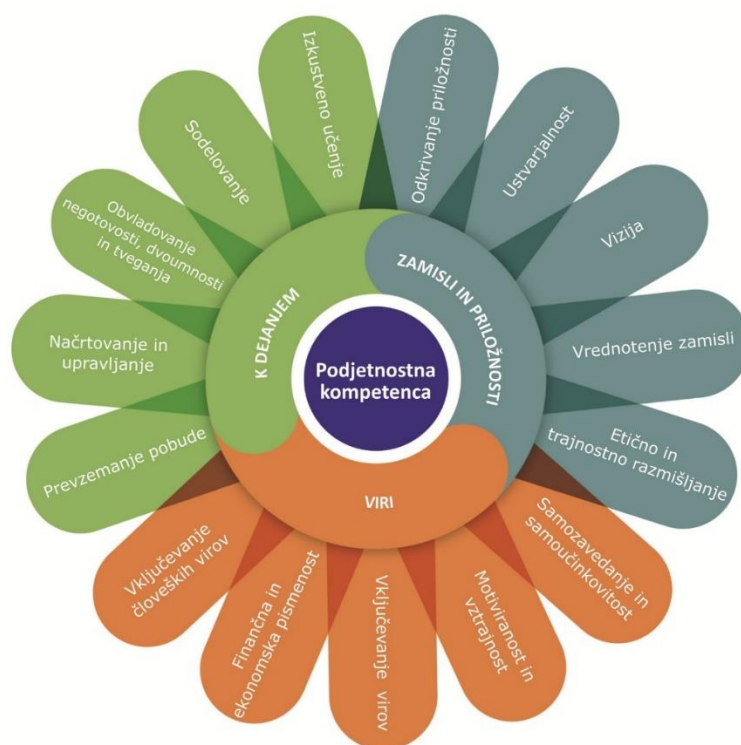
Kompetenc človek nikoli ne neha razvijati. Vsi delodajalci želijo, da imaš dobro izoblikovane kompetence kot so samoiniciativnost, fleksibilnost, zanesljivost, zmožnost timskega dela, organiziranost in podobno. Prizadevajo pa si tudi, da delavec skozi delo v njihovem podjetju te kompetence še nadgradi in pridobi nove.

Kompetence potencialnemu delodajalcu podajo prvo informacijo, kako kvalitetno bi kandidat opravljal določene delovne naloge. Različna delovna mesta razumljivo zahtevajo različne kompetence, vendar pa slednje niso povezane le z delovnim mestom in specifikami, povezanimi z njim, temveč tudi z organizacijsko kulturo določenega podjetja oz. organizacije. Primernost kandidata za zasedbo delovnega mesta tako predstavlja celoten sklop kandidatovih kompetenc (Trupi, 2023).

Leta 2006 je Evropska unija opredelila okvir ključnih kompetenc, na katere se je mogoče sklicevati v povezavi z vsemi vrstami izobraževanja, vključno z neformalnim in priložnostnim učenjem. Okvir opisuje glavna kompetenčna področja, ki jih vsak posameznik potrebuje za osebnostno in poklicno izpolnitev, socialno vključenost in aktivno državljanstvo ter trajnosten in zdrav način življenja. Ključne kompetence so razdeljene v 8 glavnih področij, ki pa so med seboj povezana in se dopolnjujejo. Kompetence, ki jih je EU označila za ključne kompetence so: večjezičnost, osebna, družbena in učna kompetenca, državljanska kompetenca, podjetnostna kompetenca, kulturna zavest in izražanje, digitalna kompetenca, matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca in pismenost (Evropska komisija I, 2007).

Samoiniciativnost in podjetnost je kompetenca, ki posamezniku omogoča identifikacijo in izkoriščanje ponujenih priložnosti, realizacijo idej, načrtovanje in upravljanje procesov, ki vodijo k zastavljenim ciljem (Evropska komisija I, 2007). Zavod za šolstvo je s projektom EU PODVIG med leti 2017 in 2022 v srednjih šolah razvijal podjetnostne kompetence pri dijakih na osnovi obsežnega dokumenta, ki so ga razvile štiri avtorice (McCallum, Weicht, McMullan, & Price, 2018).

Slika 1: Podjetnostna kompetenca

Vir: prirejeno po (McCallum, Weicht, McMullan, & Price, 2018)

Velik del podjetnostnih kompetenc se ujema s tistimi, ki so jih identificirali v raziskavi finske nacionalne agencije CIMO. Le-ta je med letoma 2012 in 2013 izvedla raziskavo med delodajalci z namenom razumevanja njihovega pogleda in razumevanja mednarodne mobilnosti pri kandidatih za zaposlitev. Skozi analizo rezultatov so s strokovnjaki identificirali t. i. skrite kompetence. Gre za kompetence, ki jih udeleženci mobilnosti še posebej intenzivno razvijajo in ki jih delodajalci običajno iščejo pri kandidatih, vendar pa jih ne povezujejo z mednarodno mobilnostjo. Avtorji finske raziskave so svojo ugotovitev nakazali tako, da so povezali lastnosti, ki jih delodajalci pričakujejo pri kandidatih (produktivnost, radovednost in odpornost) s kompetencami, ki jih razvijajo posamezniki na mednarodni izkušnji (Grigić, 2015).

V letu 2013 je tudi Evropska komisija izvedla raziskavo v zelo obsežnem številu anketirancev na temo učinkov mednarodne mobilnosti v okviru Erasmus+ programa. Raziskava je tako zajela čez 50 tisoč študentov z in brez mednarodne izkušnje, čez 18 tisoč alumnijev z in brez mednarodne izkušnje, 4986 akademskega osebja, 964 visokošolskih institucij ter 652 delodajalcev. Tudi rezultati te ankete sovpadajo z ugotovitvami prejšnjih dveh raziskav, saj delodajalci običajno iščejo naslednje kompetence: samozavest, radovednost, odločnost, umirjenost, vitalnost in tolerantnost. Za najpomembnejše kompetence za uspešno kariero so alumniji označili komunikacijske sposobnosti, prilagodljivost, sposobnosti reševanja izzivov/problemov, sposobnost za timsko delo ter sposobnosti načrtovanja in organiziranja. Vse te kompetence pa so tudi študenti označili kot tiste, ki se dodatno razvijajo med mobilnostjo (Grigić, 2015).

4 PRIMER MOBILNOSTI NA PORTUGALSKEM

V projekt mobilnosti so zajete naslednje faze (Evropska komisija a, 2023):

- **načrtovanje** (vključno z opredelitvijo učnih izidov, oblik aktivnosti, razvoja programa dela, razporeda aktivnosti);
- **priprava** (vključno s praktičnimi ureditvami, izborom udeležencev, sklepanjem sporazumov s partnerji in udeleženci, jezikovno/medkulturno/učno/z nalogami povezano pripravo udeležencev pred odhodom);
- **izvajanje** aktivnosti mobilnosti;
- **nadaljnje spremljanje** (vključno z ocenjevanjem aktivnosti, vrednotenjem in formalnim priznavanjem – po potrebi – učnih izidov udeležencev med aktivnostjo ter razširjanjem in uporabo rezultatov projekta).

Dijaki sodelujejo pri fazi priprave, izvedbe in evalvacije.

Moja želja po študiju izven države, učenju tujega jezika in spoznavanju novih kultur se je uresničila lani, ko je šola objavila razpis za prakso v tujini, na katerega sem se prijavila. V naslednjih mesecih smo na sestankih z glavno koordinatorico izvedeli osnovne informacije, kot so, katere šole bodo sodelovale v mobilnosti, kakšen je program za splošnoizobraževalne programe in kakšen za strokovne programe. Prav tako so nam pojasnili naše dolžnosti. Naslednji korak v procesu je bil, da smo preko portala Europass ustvarili svoj življenjepis in motivacijsko pismo. Oba dokumenta smo posredovali glavni organizatorki, ona pa jih je poslala partnerjem. Šele takrat so nam lahko zagotovili, da bomo mobilnost opravljali na Portugalskem v času med 8. 10. 2022 in 21. 10. 2022. Dokončna prijava na mobilnost je potekala s podpisom pogodbe. Na sestanku smo pregledali vse točke pogodbe, saj smo se s podpisom zavezali odhodu na mobilnost. Pogodbo je bilo treba podpisati toliko vnaprej zaradi pridobitve finančnih sredstev in poravnave prvih stroškov, kot so bile na primer letalske karte. Pogodbo smo podpisali 31. 5. 2022. Povedali so nam tudi, da se v skrajnem primeru (neustrezno vedenje) lahko dijake tudi pošlje z mobilnosti, stroške v tem primeru krijejo dijaki oziroma njihovi skrbniki. Stroški bi znašali približno 2500 evrov, tako da lahko predvidevamo, da je približno toliko stala mobilnost enega dijaka. S podpisom pogodbe smo se pred poletnimi počitnicami dokončno zavezali mobilnosti.

Naslednje šolsko leto se je iz vidika pripravljanja na mobilnost začelo kar pestro. V začetku septembra smo prejeli natančnejše informacije. Opisali so nam tipičen potek dneva in kaj lahko pričakujemo glede nastanitve, hrane, kulture. Poudarjali so, da se bo treba prilagajati. V septembru smo dobili še točno lokacijo usposabljanja, ki je bila Braga na Portugalskem.

Praktično usposabljanje je potekalo v konferenčnih sobah mladinskega hotela in na terenu. Skupina, ki se je udeležila usposabljanja, je zajemala 20 dijakov. Tema je bilo podjetništvo – ustvarjanje odličnih idej (Entrepreneurship – Creating Great Ideas). Sama predavanja so potekala v dopoldanskem in popoldanskem času, odvisno od dneva. Na dan smo tako imeli 4 ure usposabljanja. Usposabljanja sta vodila mentorja Adelino in Ricardo, ki sta nam predajala znanje, nas spodbujala in vodila skozi usposabljanje.

Praktično usposabljanje je bilo razdeljeno na tri dele (trije tedni):

Prvi teden je bil poudarek na spoznavanju. Izdelovali smo predstavitve, v katerih smo predstavili sebe in naše dosedanje znanje o podjetništvu. Predstavili smo vse projekte v okviru podjetništva, ki jih izvajamo na šoli. Same predstavitve smo kot govorne nastope predstavili ob koncu tedna.

V drugem tednu je bil poudarek na spoznavanju posameznih podjetij. Vsak izmed sodelujočih si je izbral eno izmed znanih blagovnih znamk in jo podrobneje raziskoval. Predavatelj nam je podrobno razložil, kaj moramo raziskati, na kaj paziti in kako dobro predstaviti podjetje. V dopoldanskem in popoldanskem času smo raziskovali vse od zgodnjih nastankov podjetij, velikih odkritij, oglaševanja, prodaje, zanimivosti, zgodb in trajnostne naravnosti podjetij. Tako smo поблиžje spoznali 20 blagovnih znamk in tako pridobili ideje o procesu razvijanja svojega podjetja. Sama sem predstavljala podjetje Nike, o katerem nisem imela veliko predhodnega znanja. Vedela sem le, da je globalno podjetje in eno izmed uspešnejših, če ne celo najuspešnejših podjetij v industriji športnih oblačil, obutve in športnih dodatkov. Pri ustvarjanju predstavitve sem se naučila ogromno o njihovem poslovanju in marketinških strategijah.

Tretji teden je bil namenjen ustvarjanju lastnega podjetja. V skupinah po pet dijakov smo si izmislili novo poslovno idejo in na podlagi nje ustvariti učno podjetje. Za podjetje smo morali ustvariti ime, logotip, slogan, opisati naše ključne aktivnosti, predstaviti marketinško strategijo, podrobno opisati našo ciljno skupino, pridobiti partnerje in začetni kapital, izračunati naše letne

prihodke in se osredotočiti na trajnostni razvoj. Skozi ves proces nas je predavatelj počasi in skrbno spremljal in nam pomagal. Skupinsko delo nam je omogočilo medsebojno pomoč in veliko kreativnosti. Naša skupina je predstavljala učno podjetje Schooly, ki je reševalo problem pozabljenih šolskih potrebščin tako, da bi v šolah postavili avtomate s šolskimi potrebščinami in elektronske omarice z le-temi. Razvijali smo vztrajnost, inovativnost, zagnanost, dobro smo morali komunicirati, prisluhniti drugim članom in se prilagajati. Skupinsko delo nas je pripeljalo do najrazličnejših izumov in novih storitev. Ideje smo predstavili in zanje prejeli povratne informacije. Delo skupin so zelo pohvalili, obenem pa nas opozorili na napake in možnosti izboljšav. Zadnji dan usposabljanja smo raziskovali Silicijevo dolino. Ogledali smo si krajši dokumentarec in debatirali o vlogi tega kraja na globalni ravni.

Tri popoldanske termine smo namenili ogledom podjetij. Med predavanji smo poudarjali pomen startup podjetij in njihovo delovanje. Spoznali smo, da večina novih podjetij potrebuje pomoč, ne samo finančno, ampak tudi svetovanje pri financah, raziskavi trga, poslovnih povezavah in partnerstvih ipd. Odšli smo na ogled Startup Braga in Idea Atlantico. To sta inkubatorja za startup podjetja. Omogočata jim dobro delovno okolje, svetovanje pri razvijanju podjetniških idej in pomoč pri iskanju finančnih sredstev. V zadnjem tednu smo prisluhnili še predavanju v podjetju Atouch. Podjetje ponuja nadgradnjo mrežne povezanosti oziroma tako imenovano pametno hišo. Njihov namen je, da bi lahko stranke vse električne naprave, vključno z lučmi, upravljale s pametno napravo. Zanke poslovanja in pomembnost poznavanja trga nam je predstavil vodja njihovega obrata.

V popoldanskem času smo imeli dovolj časa za raziskovanje Brage in drugih mest. Ogledala sem si veliko znamenitosti Brage, razstave in muzeje. Odločila sem se tudi, da bom enega izmed prostih dni izkoristila za ogled Porta. Za prevoz sem uporabila vlak in avtobus ter spoznala razlike med javnim potniškim prometom pri nas in na Portugalskem. Med samim ogledom mesta sem velikokrat vprašala za navodila do kakšne znamenitosti ali dobrega lokala, kar je utrdilo moje komuniciranje v tujem jeziku in socialne sposobnosti. Naučila sem se veliko novih besed v portugalskem jeziku.

Skozi celotno mobilnost smo imeli dobro organizirano prehrano, a smo si želeli spoznati portugalske specialitete. V majhnih kavarnah sem si velikokrat privoščila njihovo tradicionalno slaščico pasteis de nata ali kakšen drug prigrizek. Večkrat sem odšla tudi do velikega nakupovalnega središča, kjer sem kupila vse od oblačil do spominkov in prigrizkov. Zelo dobro

sem se zavedala, koliko denarja sem imela na razpolago za tri tedne in si vsoto razdelila. Naučila sem se gospodarno ravnati z denarjem, saj sem bila odvisna sama od sebe.

V mladinskem hotelu nismo nikoli bili sami. V teh treh tednih so bili z nami še dijaki iz drugih držav. Tako so nas na primer Bolgari naučili plesati kolo, mi pa njih valček, Portugalci so nam predstavili njihov šolski sistem, z Makedonci smo imeli veliko skupnih pesmi, ki smo jih prepevali. Tudi med vikendi, ko smo imeli organizirane ogledе znamenitosti, smo z Madžari raziskovali mesto Lizbono, s Turki pa Porto. Navezali smo ogromno stikov z dijaki iz cele Evrope in upam, da jih bomo obdržali še v prihodnje.

Samostojnost v tuji državi nas je naučila tudi odgovornosti, kot na primer točnosti, upoštevanja dogovorov, iznajdljivosti, pazljivosti. Ves čas smo bili del neke skupine, zato smo se nenehno prilagajali in komunicirali za dobro delovanje skupine. Skozi kulinarčni svet, proste plesе, ki smo jih lahko opazovali na trgu, način življenja, kateremu smo se morali prilagoditi, in vse druge zanimivosti smo spoznavali življenje ljudi, ki se je popolnoma razlikovalo od našega. Prepričana sem, da je po tej izkušnji vsak izmed nas dobil še večjo željo po odkrivanju novih krajev, kultur in načinov življenja.

Predzadnji večer naše mobilnosti so nas partnerji povabili na svečano večerjo, kjer smo prejeli certifikate o opravljenem usposabljanju v Bragi in potrdilo o mobilnosti Europass. Po vrnitvi v Slovenijo smo morali rešiti dva vprašalnika. Prvi je bil v okviru samega konzorcija v slovenskem jeziku, drugi pa s strani Evropske unije. Oba vprašalnika sta zajemala vprašanja o našem pridobljenem znanju, izkušnjah, pripombah in pohvalah.

Mobilnost v tujo državo je bila zame res nepozabna izkušnja. Vesela sem, da sem lahko osebno zrastla in si s potrdilom odprla nove poti in priložnosti v življenju. Prepričana sem, da se bom mobilnosti še udeležila in nabirala izkušnje ter nova spoznanja.

5 RAZISKAVA VPLIVA MOBILNOSTI NA KOMPETENCE DIJAKOV

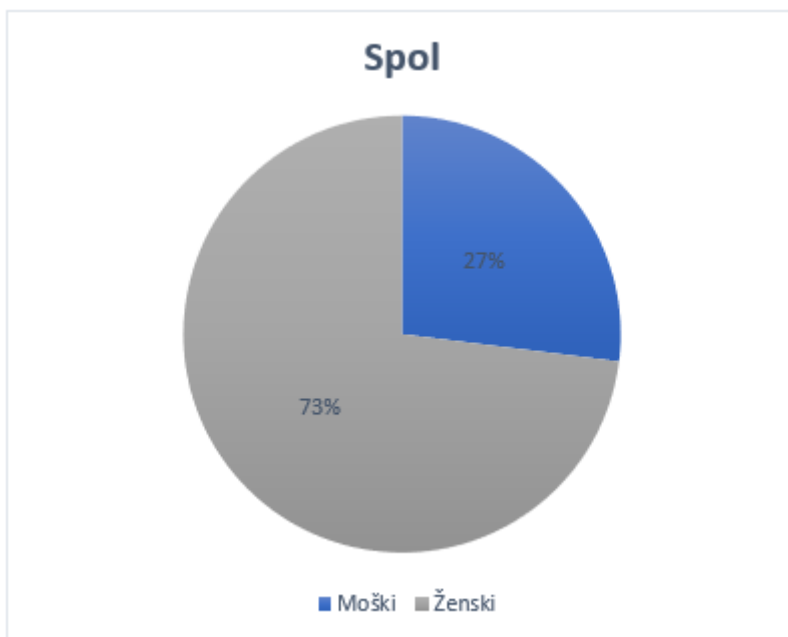
Empirični del raziskovalne naloge sem izvedla s pomočjo metode anketiranja. Odločila sem se za spletno anketo s spletno storitvijo 1KA (dostopna na domeni www.enka.si). Za spletno anketo sem se odločila, saj v relativno kratkem času lahko pridobimo veliko količino podatkov. Aplikacija 1KA je brezplačna in ponuja različne možnosti pregleda podatkov (tabela, opisna statistika, frekvenčna porazdelitev), možnost dostopa anketirancev je neodvisna od lokacije, izvedljiva v širšem časovnem intervalu, poleg tega pa večja anonimnost ankete spodbudi k večji iskrenosti in posledično poveča zanesljivost podanih odgovorov. Negativna plat anektiranja preko spleta je manjši odstotek ljudi, ki anketo reši v celoti, ter izguba možnosti razlage vprašanj.

Anketo sem zasnovala 24. 10. 2022. Zbiranje podatkov je potekalo od 27. 10. 2022 do 27. 1. 2023. Anketirala sem dijake naše šole, ki so se v zadnjih 20 mesecih odpravili na mobilnost in vse dijake drugih dveh srednjih šol, ki so se v konzorciju z menoj udeležili mobilnosti. Omejitev pri izvedbi ankete je število dijakov, ki sem jih lahko anketirala, saj se jih mobilnosti udeleži zelo omejeno število. Anketo sem sodelujočim poslala neposredno preko maila ali posredno preko profesorjev, ki so sodelovali v mobilnosti. Anektirala sem 45 dijakov (100 %), a jih je anketo v celoti rešilo le 42 (93 %). Anketa je vsebovala 10 vprašanj zaprtega, polodprtega in odprtega tipa (priloga 1).

Cilj anektiranja je bil ugotoviti, kako dijaki, ki so opravili mobilnost v drugi državi, vrednotijo pridobljene kompetence in ocenjujejo, ali so se jim te spremenile (izboljšale, ostale enako razvite). Raziskovala sem razvoj njihove podjetnosti skozi razvoj kompetenc. Z odprtimi tipi vprašanj sem dobila tudi boljši vpogled v vrednotenje izkušenj dijakov, pridobljenih na mobilnosti v vsakdanjem življenju.

Skupaj je bilo anektiranih 45 dijakov (100 %), od tega je bilo 12 (27 %) anketirancev moškega in 33 (73 %) ženskega spola.

Slika 2: Spol anketirancev

Največji odstotek anketirancev (69 %) obiskuje 3. letnik srednješolskega izobraževanja. Sledijo dijaki 2. letnika (18 %), najmanj pa je dijakov 4. letnika (13 %). Nihče izmed anketirancev ne obiskuje 1. letnika srednješolskega izobraževanja.

Slika 3: Letnik izobraževanja anketiranih

Tabela 1: Letnik izobraževanja anketiranih

Letnik izobraževanja	Frekvenca	Odstotek (%)
2. letnik	8	18
3. letnik	31	69
4. letnik	6	13
Skupaj	45	100

Med 45 anektiranimi dijaki jih 12 (27 %) obiskuje srednje splošno izobraževanje, 33 (73 %) pa srednje strokovno izobraževanje.

Slika 4: Program izobraževanja anketirancev

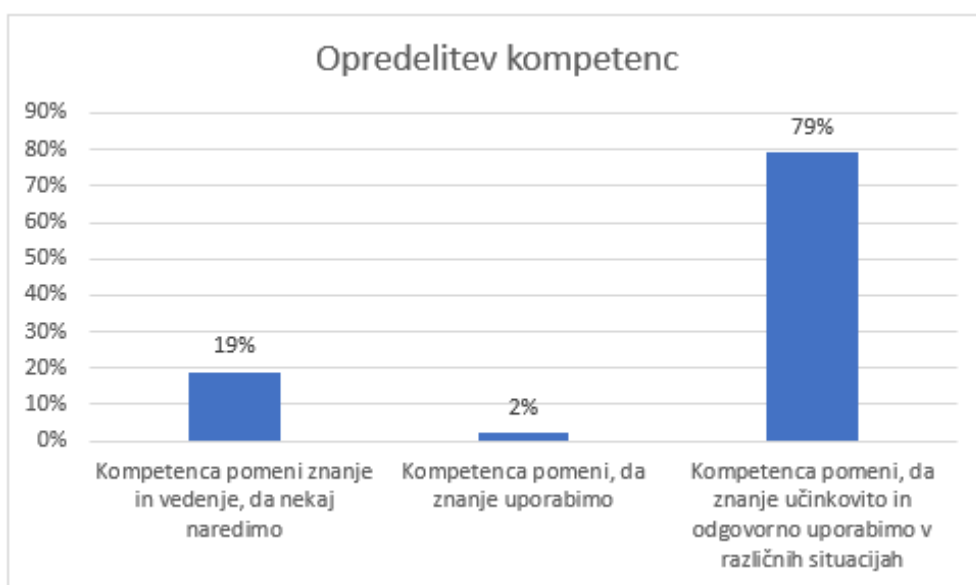
Tabela 2: Program izobraževanja anketiranih

Program izobraževanja	Frekvenca	Odstotek (%)
Srednje splošno izobraževanje	12	27
Srednje strokovno izobraževanje	33	73
Skupaj	45	100

Naslednje vprašanje, ki sem ga postavila, je od anketirancev zahtevalo, da ocenijo, katera od trditev najboljše označuje kompetence. Lahko so izbirali med tremi že podanimi odgovori. Prvi je kompetence označil kot znanje in vedenje, da nekaj naredimo. Drugi, da kompetenca pomeni uporabo znanja. Tretji izmed možnih odgovorov pa je bil, da kompetenca pomeni, da znanje učinkovito in odgovorno uporabimo v različnih situacijah. Največ 34 (79 %) dijakov je izbralo

zadnji odgovor, 8 (19 %) se jih je odločilo, da je najprimernejši opis kompetenc prvi dani odgovor, eden izmed dijakov (2 %) pa je menil, da drugi odgovor najbolje opisuje pomen besede kompetenca. Tudi sama bi za pravilen odgovor izbirala tretjega, kompetenca pomeni, da znanje učinkovito in odgovorno uporabimo v različnih situacijah.

Slika 5: Opredelitve kompetenc anketirancev

V drugem sklopu vprašanj so anketiranci ocenili razvoj spretnosti pri različnih aktivnostih zaradi izkušnje mednarodne mobilnosti. Izbrala sem 14 kompetenc, ki so se mi zdele pomembne tako za vsakdanje življenje kot tudi za možnost nadaljnega šolanja in možnosti na trgu dela. Podane kompetence izhajajo iz podjetnostnih kompetenc: odkrivanje priložnosti, ustvarjalnost, vizija, vrednotenje zamisli, etnično in trajnostno razmišljanje, samozavedanje in samoučinkovitost, motiviranost in vztrajnost, vključevanje virov, finančna in ekonomska pismenost, vključevanje človeških virov, prevzemanje pobude, načrtovanje in upravljanje, obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja, sodelovanje, izkustveno učenje. Njihov razvoj so morali oceniti glede na štiri vrednosti: enako slabo kot pred mobilnostjo, bolje zaradi mobilnosti, veliko bolje zaradi mobilnosti, enako dobro, ne glede na mobilnost.

Tabela 3: Ocena spretnosti anketiranih

Kompetenca	Enako slabo kot pred mobilnostjo	Bolje zaradi mobilnosti	Veliko bolje zaradi mobilnosti	Enako dobro, ne glede na mobilnost	Skupaj
Uporabljam tuj jezik za komunikacijo	1 (2 %)	14 (33 %)	7 (17 %)	20 (48 %)	42 (100 %)
Delam z računalniškimi programi	2 (5 %)	17 (40 %)	5 (12 %)	18 (43 %)	42 (100 %)
Se prilagajam skupini	2 (5 %)	16 (37 %)	10 (23 %)	15 (35 %)	43 (100 %)
Znam voditi skupino	7 (16 %)	7 (16 %)	6 (14 %)	23 (54 %)	43 (100 %)
Motiviram druge za različne aktivnosti	2 (5 %)	14 (33 %)	5 (12 %)	22 (50 %)	43 (100 %)
Znam pomagati in svetovati članom skupine	0 (0 %)	19 (44 %)	6 (14 %)	18 (42 %)	43 (100 %)
Želim pridobiti nova znanje	1 (2 %)	13 (30 %)	19 (44 %)	10 (24 %)	43 (100 %)
Sprejemam drugačnosti (mnenj, kulture)	0 (0 %)	6 (14 %)	17 (41 %)	19 (45 %)	42 (100 %)
Ustvarjalno razmišljam (izven okvirjev)	3 (7 %)	17 (40 %)	10 (23 %)	13 (30 %)	43 (100 %)
Samozavestno pristopim k reševanju različnih izzivov	1 (2 %)	20 (48 %)	12 (29 %)	9 (21 %)	42 (100 %)
Zagovarjam svoje ideje	1 (2 %)	22 (51 %)	8 (19 %)	12 (28 %)	43 (100 %)
Organiziram svoje delo	4 (9 %)	15 (35 %)	10 (23 %)	14 (33 %)	43 (100 %)
Nadzorujem svoj denar	7 (16 %)	8 (19 %)	11 (26 %)	17 (39 %)	43 (100 %)
Želim si novih doživetij, krajev, ljudi	0 (0 %)	7 (16 %)	29 (68 %)	7 (16 %)	43 (100 %)

Kompetenca komunikacije v tujem jeziku se je izboljšala oziroma zelo izboljšala pri 21-ih anketiranih dijakih (50 %), en anketirani ocenjuje, da je njegova komunikacija ne glede na mobilnost enako slaba, 20 anketiranih (48 %) meni, da so ustrezno komunicirali v tujem jeziku že pred mobilnostjo. Eden izmed kriterijev za odhod na mobilnost je tudi dovolj dobro znanje tujega jezika, zato je razveseljivo, da jih polovica ocenjuje, da so pri sporazumevanju napredovali, saj so gostujoči podjetniki na naši šoli vedno poudarili pomen znanja in uporabe vsaj enega tujega jezika.

Napredek pri uporabi računalniških programov ocenjuje 22 anketiranih (52 %), 18 anketiranih (43 %) ocenjuje, da je njihova uporaba enako dobra kot pred mobilnostjo. Glede na to, da imamo v srednjih šolah veliko ur informatike, je zanimivo, da je več kot polovica dijakov to kompetenco dodatno razvila. Tudi sama sem odkrila veliko novih funkcij pri programih, kot sta Excel in Canva.

Zaradi mobilnosti se bolje prilagaja skupini 26 anketiranih (60 %), 2 (5 %) se slabo prilagajata skupini, 15 anketiranih (35 %) se je že pred mobilnostjo znalo dobro prilagoditi skupini. V življenju ljudje redko ali nikoli ne delujemo neodvisno od drugih, zato je zmožnost prilagajanja skupini izredno pomembna. Opisala sem že, da je delo in življenje na mobilnosti v tujini organizirano za skupino, zato je razvoj kompetence sodelovanja pomembna pridobitev.

Več kot polovica anketiranih meni, da znajo enako dobro voditi skupino, ne glede na mobilnost. 7 anketiranih (16 %) ocenjuje, da skupine ne zna dobro voditi, a kar 13 anketiranih (30 %) je sposobnost vodenja skupine dodatno razvilo. Ocenjujem, da je to zelo dobro, saj je vodenje povezano s karakternimi značilnostmi posameznika, njegovo samozavestjo in željo po izpostavljenosti, nadzoru in še čem. Na mobilnosti smo imeli različne priložnosti, da smo se preizkusili kot vodje v izobraževalnem procesu ali pa pri načrtovanju vsakodnevnih aktivnosti. Tako smo se lahko bolje spoznali in nekateri so pri sebi odkrili tudi vodstvene sposobnosti. Samozavedanje in prevzemanje pobude sta prav tako kompetenci, ki razvijata podjetnost.

Naslednja podjetnostna kompetenca, ki sem jo raziskovala, je motiviranost. Kompetenco motiviranja drugih za različne aktivnosti je 22 (50 %) anketirancev pred in po mobilnosti ocenjevalo kot enako razvito. 19 (45 %) jih je menilo, da so jo bolj ali veliko bolj razvili, 2 (5 %) anketirana pa sta ugotovila, da na tem področju kljub možnostim ni izboljšanja. Značilno je, da v novem okolju ljudje želimo raziskati in videti čim več. Tudi dijaki smo na mobilnosti v prostem času bili precej aktivni, saj smo tudi sami želeli videti, spoznati in doživeti čim več v treh tednih, ki smo jih imeli na razpolago. Praviloma se raziskovanja nismo lotili sami, ampak je vsak, ki je imel idejo, kaj bi rad videl, doživel, skušal navdušiti druge člane izmenjave. Razveseljivo je, da je to kompetenco dodatno razvilo več dijakov kot kompetenco vodenja.

Zmožnost pomagati in svetovati članom skupine se je dodatno razvila pri kar 25 (58 %) anketiranih. Preostalih 18 (42 %) anketirancev meni, da je bila enako dobro razvita kot pred mobilnostjo. Na izmenjavi smo izvedli ogromno skupinskih aktivnosti, ki zahtevajo

medsebojno pomoč in svetovanje, na primer kako uporabiti nov računalniški program, kje na spletu poiskati ustrezne informacije, kateri prevoz izbrati do zelenega kraja, kaj si ogledati in podobno. Spodbuda, sodelovanje, svetovanje in pomoč so ključne pri učinkovitem delu in medsebojnem funkcioniranju v skupnostih.

Želja po pridobivanju novega znanje se je zelo povečala po mobilnosti. Kar 32 (74 %) anketirancev meni, da se je ta kompetenca izboljšala ali zelo izboljšala. Srednješolski sistem je nastavljen tako, da bi dijaki posegali po še dodatnem znanju. Pomembno je, da smo mladi pripravljeni raziskovati nove stvari, ki so v naših interesih. Mobilnost nam je odprla veliko možnosti, ki jih nismo poznali, in nam dala zagon za nadaljnje raziskovanje na različnih področjih.

Napredek pri sprejemanju drugačnosti (mnenja, kulture ...) se je pokazal pri 23 (55%) anketiranih, ki menijo, da so to kompetenco dobro ali zelo dobro razvili. 19 (45 %) anketiranih meni, da se ta kompetenca pri njih ni spremenila oziroma da je enako dobro razvita kot pred mobilnostjo. Drugačnost med sovrstniki zaznamo v vsakdanjih interakcijah. Pomembno je, da jo zaznamo in razumemo. Erazmovci smo spoznali, da je sama kultura, način življenja, kulinarika, navade in delovna etika po različnih delih sveta povsem drugačna. Tudi med seboj smo lahko po daljšem času skupnega življenja opazili različna mišljenja, doživljanja in ambicije, ki smo jih delili in se tako povezovali kljub drugačnostim. Sprejemanje drugačnosti lahko pomeni tudi obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja. Bolj kot imaš razvito sposobnost sprejemanja različnosti, manj se razvija strah pred neznanim, zato si bolj pripravljen tvegati in si manj negotov.

Ustvarjalno razmišljanje je bilo pomembno področje mobilnosti in prav tako je pomembna podjetnostna kompetenca. 27 (63 %) anketirancev meni, da so to kompetenco dodatno razvili v času mobilnosti, medtem ko le 3 (7 %) anketirani menijo, da je ta kompetenca pri njih slabo razvita in je niso dodatno razvili. Preostali anketirani so prepričani, da imajo to kompetenco dobro razvito. Vsako delo ali izobraževanje je od nas zahtevalo neko obliko ustvarjalnosti. Vsak dan so nam vsaj petkrat omenili, naj razmišljamo izven okvirjev. Praktično izobraževanje, ki sem se ga udeležila je zajemalo tudi ustvarjanje nove podjetniške ideje. Razmišljanje izven okvirjev je bilo nujno pri ustvarjanju popolnoma nove storitev ali produkta, katerega poslovni načrt smo kasneje ustvarjali. Večina današnjih izdelkov in storitev je bila na začetku ideja, ustvarjalna zamisel, ki je bila kasneje uresničena v realnosti.

Samozavedanje ali samozavest je prav tako podjetnostna kompetenca in kar 32 (77 %) anketirancev pravi, da po mobilnosti samozavestneje pristopajo k reševanju različnih izzivov. 9 (21 %) jih meni, da je ta kompetenca enako dobro razvita kot prej, 1 (2%) anketiranec pa meni, da je enako slaba kot prej. Pri odprtih vprašanjih, kjer so anketiranci vrednotili, na kaj so najbolj ponosni in katere izkušnje ali znanja bi izpostavili pri mobilnosti, jih je veliko navedlo prav samozavest, eden izmed anketirancev je napisal prav samozavest pri predstavitev. Samozavesten nastop je pomemben, saj z njim izražamo odločnost in znanje ter je pomemben tako pri samopredstavitvi, kadar iščemo zaposlitev, ali pri vodenju svojega podjetja, skupine sodelavcev, prodaji izdelkov, predstavitvi svojih idej in podobno.

Kar 70 % anketirancev meni, da po mobilnosti bolje zagovarja svoje ideje. 12 anketiranih (28 %) meni, da imajo to kompetenco enako dobro razvito ne glede na mobilnost, 1 anketirani (2 %) pa meni, da ne zna zagovarjati svojih idej. Pri praktičnem usposabljanju smo morali svoje poslovne ideje ob predstavitvi tudi zagovarjati. Morali smo se znati in v svojo korist odgovoriti na kakršnokoli vprašanje, ki smo ga prejeli. Pomembno je bilo, da smo se pripravili na vse možnosti in tako smo lahko trdno stali za svojimi rešitvami, zato visok delež napredka pri razvoju te kompetence ne preseneča.

Organizacijo svojega dela je izboljšalo 25 (58 %) anketirancev, 4 anketirani (9 %) se še vedno slabo organizirajo, 14 (33 %) jih meni, da se znajo organizirati ne glede na izkušnjo mobilnosti. Zame je bila organizacija eden izmed najpomembnejših veščin tekom cele mobilnosti. Pomembna je bila pri praktičnem izobraževanju, ko sem si morala pravilno razporediti čas, v katerem sem morala opraviti posamezno nalogo. Najpomembnejša pa je bila organizacija mojega prostega časa. Čeprav se je zdelo, da imam časa na pretek, sem si ga morala razporediti med ogledi različnih znamenitosti, zasluženim počitkom, stiki z družino, raziskovanjem kulture, prostim časom, spoznavanjem novih ljudi in šolskimi obveznostmi, ki sem jih imela doma. Podjetnostna kompetenca načrtovanja in upravljanja je tesno povezana z organizacijo in sodi med osnovne funkcije menedžmenta, a preden bomo morda prevzeli takšne funkcije v podjetjih, moramo znati dobro organizirati sebe, načrtovati svoje aktivnosti in upravljati z lastnimi viri.

Kompetenca finančna in ekonomska pismenost vključuje tudi obvladovanje lastnih finančnih sredstev. A 7 (16 %) anketirancev meni, da svojega denarja še vedno ne nadzoruje dobro, 19

(45 %) anketiranih je nadzorovanje svojega denarja izboljšalo, 17 (39 %) pa jih je svoj denar že pred mobilnostjo dobro nadzorovalo. Pri opisu stvari, na katere so po mobilnosti dijaki najbolj ponosni, so navajali tudi, da so se naučili izračunati, koliko denarja lahko porabijo za določene stvari in da so bili preudarni s svojim denarjem. Rezultati so pričakovani, saj je bilo za večino, morda tudi za vse, prvič, ko so bili za razporejanje in nadzor lastnega denarja odgovorni samo oni. 7 dijakov je verjetno imelo na razpolago večje količine denarja, zato svojih izdatkov niso tako skrbno načrtovali. Po mojem mnenju so bili prikrajšani za dragoceno izkušnjo.

Zadnja izmed kompetenc je bila želja po novih doživetjih, krajih, ljudeh. 36 (84 %) anketirancev meni, da je ta kompetenca boljša zaradi mobilnosti. Mobilnost nam je dala možnost potovanja, za nekatere dijake je bila to edinstvena priložnost. Pri predmetu geografije se učimo o celotnem svetu in primerjamo podobnosti in razlike, a realne predstave o nekem kraju nimamo. Ko smo v novem kraju, zares zaznamo njihovo kulturo in dobimo predstav o njihovem načinu življenja. Vsa nova spoznanja nas nato vodijo k želji po nadaljnjem raziskovanju.

Pri sedmem vprašanju sem ugotavljala, na katere tri stvari, ki so jih dijaki naredili v času mobilnosti, so najbolj ponosni. Dobila sem 42 odgovorov.

Če strnem, so bili najpogostejši odgovori:

- komunikacija s tujci in spoznavanje novih ljudi,
- izstop iz cone udobje,
- raziskovanje tuje države,
- samostojnost,
- preudarnost z denarjem,
- prilagajanje okolju in ljudem,
- spoznavanje nove kulture,
- premagovanje strahu pred letenjem,
- spoznavanje širine sveta ekonomije in podjetništva,
- dobro razporejanje prostega časa,
- prevzemanje odgovornosti,
- resno opravljanje dela/dolžnosti,

- razvijanje ustvarjalnosti, spoštovanja, iznajdljivosti, potrpežljivosti, timskega dela.

Vsaka nova stvar, ki jo v življenju opravimo, nam krepi samozavest in smo nanjo lahko ponosni. Mobilnost nas je postavila v različne situacije, tako prijetne kot tudi zahtevne. Stvari, ki so jih anketiranci napisali, niso samoumevne in za nekatere ne bi bile dosegljive brez mobilnosti.

Izkušnja mobilnosti je namenjena temu, da razvijamo svoje spretnosti, pridobivamo novo znanje in raziskujemo drugačne kulture. Pri osmem vprašanju sem anketirance vprašala, katera izkušnje, znanje, dogodek iz mobilnosti jim bo po njihovem mnenju najbolj koristil v življenju. Odgovori so bili:

- znanje tujega jezika,
- prakticiranje in spoznavanje dela v pisarni,
- timsko delo in neprestano sodelovanje,
- vera vase in zaupanje,
- načrtovanje in raziskovanje,
- strah je odveč, saj je vse enkrat prvič,
- komuniciranje s strankami,
- pogum,
- delo z računalniki in drugimi sistemi,
- ogled znamenitosti,
- razmišljanje izven okvirja,
- ključne stvari pri ustvarjanju podjetja, poslovanju in delovanju na trgu,
- iskanje informacij v tujem jeziku,
- se postaviti v tuje čevlje in ljudem ponujati izdelke kljub zavrnitvam,
- vztrajnost.

V empiričnem delu naloge sem opisala, kako je Evropska unija opredelila okvir ključnih kompetenc. Te so bile večjezičnost, osebna, družbena in učna kompetenca, podjetnostna kompetenca, kulturna zavest in izražanje, digitalna kompetenca, matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca ter pismenost. Vse te sovpadajo z odgovori anketirancev ob vprašanju, kateri dogodek, izkušnja, znanje iz mobilnosti jim bodo po njihovem mnenju najbolj koristili v življenju. Tako lahko teorijo povežem s prakso.

Pri 9. vprašanju sem anketirance vprašala, katere izkušnje, znanje, dogodek iz mobilnosti jim bodo po njihovem mnenju najbolj koristili pri iskanju zaposlitve.

Odgovori so bili:

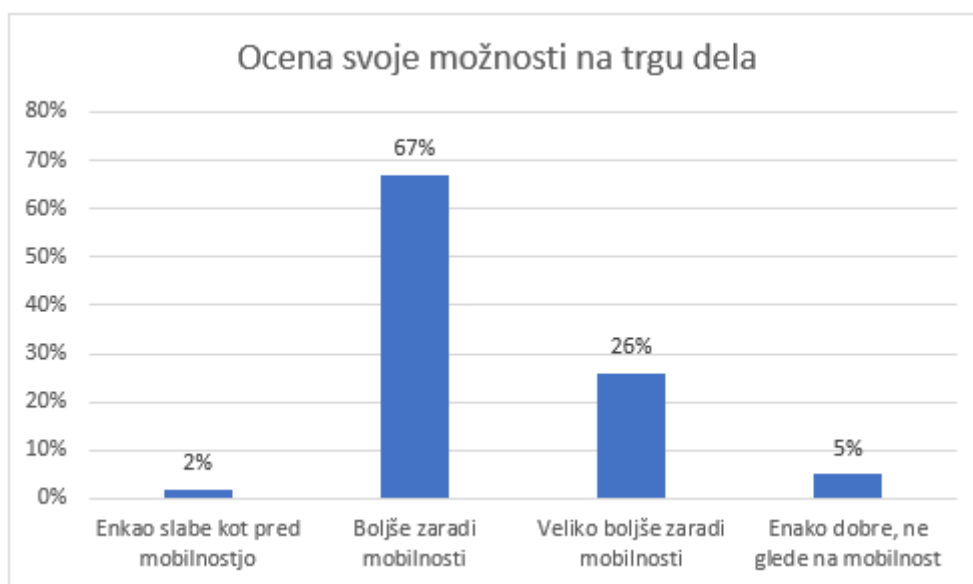
- vsakdanje komuniciranje v tujem jeziku,
- samozavest,
- delo v podjetju,
- računalniška pismenost,
- pridobljen certifikat,
- priporočilo od podjetja,
- izstop iz cone udobja,
- raba socialnih omrežij,
- komunikacija,
- delovne izkušnje.

Z zadnjim vprašanjem so anketirani ocenjevali svoje možnosti na trgu dela zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti. Kar 39 (93 %) anketirancev je menilo, da so njihove možnosti na trgu dela boljše ali veliko boljše zaradi mobilnosti. 2 (5 %) dijaka menita, da so njune možnosti enako dobre, ne glede na mobilnost, 1 (2 %) anketirani pa, da so njegove možnosti na trgu dela enako slabe kot pred mobilnostjo.

Tabela 4: Ocena možnosti anketirancev na trgu dela

Ocena svoje možnosti na trgu dela	Frekvenca	Odstotek (%)
Enako slabe kot pred mobilnostjo	1	2
Boljše zaradi mobilnosti	28	67
Veliko boljše zaradi mobilnosti	11	26
Enako dobre, ne glede na mobilnost	2	5
<i>Skupaj</i>	<i>43</i>	<i>100</i>

Slika 6: Ocena možnosti anketirancev na trgu dela

V raziskavi, ki jo je izvedel Peter Vuk (Vuk, 2020), je bilo razvidno, da so kompetence 21. stoletja pomembne za delodajalce pri iskanju novih zaposlenih. Izpostavil je ustvarjalno razmišljanje, organizacijske sposobnosti, delovanje v timu, saj jih pri bodočih zaposlenih pričakuje vsaj 70 % vprašanih podjetnikov ali direktorjev. Vse zgoraj naštetе kompetence in še več se jih je pri moji raziskavi izkazalo za bolj razvite pri dijakih, ki so se udeležili mobilnosti in s tem lahko tudi povežem dejstvo, da bodo ti dijaki imeli zaradi dobre razvitosti pričakovanih kompetenc na trgu delovne sile boljše možnosti.

6 PREVERJANJE HIPOTEZ

Z raziskavo sem preverjala zastavljene hipoteze.

Hipoteza 1: Več kot 60 % anketirancev zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti izboljša ustvarjalno razmišljanje.

Hipoteza je potrjena, saj 63 % anketiranih meni, da bolje ali veliko bolje razmišljajo ustvarjalno, izven okvirjev, zaradi tritedenske udeležbe na mednarodni mobilnosti.

Hipoteza 2: Večina anketiranih zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti izboljša svoje organizacijske sposobnosti.

Hipoteza je potrjena, saj 58 % anketiranih meni, da bolje ali veliko bolje organizirajo svoje delo zaradi tritedenske udeležbe na mednarodni mobilnosti. Nadzor nad denarjem je izboljšalo 45 % anketiranih, 39 % anketiranih meni, da je imelo dober nadzor nad porabo denarja, ne glede na mobilnost.

Hipoteza 3: Večina anketiranih meni, da zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti bolje deluje v skupini.

Hipoteza je potrjena, saj 60 % anketiranih meni, da se zaradi tritedenske udeležbe na mednarodni mobilnosti bolje ali veliko bolje prilagaja skupini, 58 % anketiranih meni, da zna pomagati in svetovati članom skupine, 45 % anketiranih pa bolje motivira druge za različne aktivnosti.

Hipoteza 4: Več kot 60 % anketiranih je zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti bolj samozavestnih.

Hipoteza je potrjena, saj 77 % anketiranih meni, da je zaradi tritedenske udeležbe na mobilnosti bolj ali veliko bolj samozavestnih.

Hipoteza 5: Več kot 70 % anketiranih je zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti bolj samostojnih.

Hipoteza je potrjena. Samostojnost pri mednarodni izmenjavi pomeni, da znaš nekaj narediti sam, npr. izpolniti dokumentacijo, skrbeti za izpolnjevanje rokov in dogovorov, samostojno organizirati izlet, vožnjo z avtobusom, odhod na delovno mesto, samostojno razporejati svoj denar in čas, spoznati popolne tujce in se z njimi pogovarjati v tujem jeziku. Večina odgovorov pri odprtem vprašanju, na katere tri stvari so dijaki najbolj ponosni, se je nanašalo na njihovo samostojno delovanje v tuji državi (priloga 2).

Hipoteza 6: Več kot 70 % anketiranih meni, da bodo bolj zaposljivi zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti.

Hipoteza je potrjena, saj 93 % anketirancev meni, da bodo zaradi tritedenske udeležbe na mednarodni mobilnosti imelo boljše ali veliko boljše možnosti na trgu dela.

7 DRUŽBENA ODGOVORNOST MEDNARODNE MOBILNOSTI

Načela družbene odgovornosti se v Erasmus+ projektih spodbujajo z razvojem digitalnih spretnosti in kompetenc ter znanj in spretnosti na področjih, usmerjenih v prihodnost, kot so boj proti podnebnim spremembam, čista energija, umetna inteligenca, robotika, analiza masovnih podatkov itd., kar je bistveno za prihodnjo trajnostno rast in kohezijo v Evropi (Evropska komisija i, 2022).

Okolje in podnebni ukrepi so sedanje in prihodnje ključne prednostne naloge Evropske unije. Program Erasmus+ daje v programskem obdobju 2021–2027 velik poudarek implementaciji okolju prijaznih praks in vprašanjem trajnostnega razvoja – #zeleni Erasmus+. Program bo v prihodnjih letih pomagal razvijati znanja, spretnosti in odnos do klimatskih sprememb in trajnostnega razvoja in bo podpiral celovite institucionalne pristope k izobraževanju za okoljsko trajnost. Povečal bo število priložnosti za mobilnost na zelenih področjih, ki so strateškega pomena za trajnostno rast našega planeta, s posebnim poudarkom na razvoju podeželja. Prednost bodo imeli tudi projekti, ki s pomočjo izobraževanja in usposabljanja omogočajo spremembe vedenja pri prednostnih izbirah posameznikov, kulturnih vrednotah, ozaveščenosti glede trajnostnega razvoja, navadah potrošnikov in načinu življenja. Poleg tega si bo Erasmus+, katerega jedro je mobilnost, prizadeval za ogljično nevtralnost s spodbujanjem trajnostnih načinov prevoza in bolj odgovornega vedenja (CMEPIUS b, 2023).

V skladu s standardi kakovosti Erasmus morajo organizacije, ki prejmejo podporo iz programa, med svojimi udeleženci spodbujati okoljsko trajnostno in odgovorno vedenje ter ozaveščati o pomenu ukrepov za zmanjšanje ali nadomestitev okoljskega odtisa aktivnosti mobilnosti. Ta načela bi se morala upoštevati pri pripravi in izvajanju vseh aktivnosti programa, zlasti z uporabo posebne finančne podpore, ki se v okviru programa zagotavlja za spodbujanje trajnostnih prevoznih sredstev. Organizacije, ki izvajajo izobraževanje in usposabljanje, bi morale ta načela vključiti v svoje vsakdanje delo ter aktivno spodbujati spremembo miselnosti in vedenja med dijaki in zaposlenimi (Evropska komisija i, 2022).

Naša šola bo zato del mobilnosti izvajala na Dunaju, kamor bodo dijaki odpotovali z vlakom kot trajnostno obliko prevoza.

8 SKLEPNE UGOTOVITVE

Potovanja, nove izkušnje, spoznavanje novih ljudi, uspeh, zabava, raziskovanje in podobno so stvari, ki si jih mladi želijo. Za nekatere je opravljena šola vse, kar želijo doseči v dijaških letih, spet drugi želijo doseči marsikaj več. Prav podjetnost je tista značilnost, po kateri se dijaki razlikujemo pri doseganju ciljev. Biti podjeten, ne pomeni nujno, da boš postal podjetnik, čeprav vsak pravi podjetnik mora biti podjeten. Biti podjeten, pomeni, da si samostojen, da si pobudnik neke akcije, spremembe, da odkrivaš priložnosti, znaš sodelovati z drugimi, jim pomagati, da si vztrajen in tudi, da si se pripravljen učiti iz različnih izkušenj.

Ena izmed tabu tem pri današnji mladini je zaposlovanje ali opravljanje nekega poklica. Svet se spreminja tako hitro, da ne vemo, kaj bodo čez deset let od nas pričakovali delodajalci oziroma kateri poklici se bodo razvili. Mogoče bodo vsa znanja, ki jih pridobimo v šolah, zastarela. Udeležba na mednarodni mobilnosti je ena izmed izkušenj, ki daje učenju dodano vrednost. Mednarodna mobilnost je aktivnost, ki jo financira Evropska unija preko Erasmus+ programa in dijakom ter študentom omogoča učenje v tujih državah. Zajema vsa področja, ki sem jih naštevala na začetku in omogoča osebno rast. Program lahko zajema praktično izobraževanje, pri katerem se udeleženci učijo na določenem področju ali opravljajo delo v podjetjih ter si nabirajo delovne izkušnje. Ob izobraževanju imajo udeleženci mednarodne mobilnosti dovolj časa, da spoznavajo novo kulturo, znamenitosti, ljudi in zbirajo nepozabne izkušnje. Zato udeleženci mobilnosti razvijajo številne kompetence, ki pomenijo nadgradnjo znanja, saj omogočajo uporabo preteklih in novih znanj v različnih situacijah.

Raziskava je pokazala, da udeleženci mednarodne mobilnosti občutno bolj razvijejo kompetence, kot so uporaba tujega jezika za komunikacijo, prilagajanje skupini, želja po pridobivanju novega znanja, bolje zagovarjajo svoje ideje, delajo z računalniškimi programi, organizirajo svoje delo ipd. Skozi opravljanje nalog so primorani stopiti izven cone udobja, prevzemati odgovornost, resno opravljati dolžnosti in razvijati ustvarjalnost. Za nekatere je mobilnost prva priložnost, da kot mladostniki izkažejo svojo samostojnost, samoiniciativnost in odgovornost.

Udeleženci se na mednarodni mobilnosti naučijo ogromno spretnosti, saj so večinoma odvisni sami od sebe. Raziskava kaže, da je bilo veliko udeležencev postavljenih pred izkušnjo, ki je

še niso doživeli in so jo morali samostojno rešiti. Zavedajo se pridobljenega znanja in menijo, da so na trgu delovne sile v prednosti, ne le zaradi potrdila o mednarodni mobilnosti, ki je pomembna referenca, ampak tudi zaradi vseh pridobljenih izkušenj in kompetenc.

Po mobilnosti sem opazila, da se je izboljšala tudi moja podjetnost. V šoli bolje sodelujem in prevzemam pobude, delujem trajnostno in imam boljšo vizijo ter jasnejše tako kratkoročne kot tudi dolgoročne cilje. Vsakodnevno odkrivam nove priložnosti, ki jih izkoristim z namenom osebnega razvoja. Obstoječa naloga je tudi dobra osnova za nadaljnje raziskave o vplivu mednarodne mobilnosti pri študentih. Proučevali bi lahko vpliv mednarodne mobilnosti na interes po zaposlitvi študentov v tujini zaradi te izkušnje.

9 LITERATURA

- Boštjančič, S. (2023). *Kompetence prihodnosti za tiste, ki si upajo nemogoče*. Pridobljeno iz Optius: <https://www.optius.com/delodajalci/nasveti-za-upravljanje-s-kadri/kompetence-prihodnosti-za-tiste-ki-si-upajo-nemogoce/>
- Cankar, A. D. (2023). *Kompetence: kaj, zakaj, kako?* Pridobljeno iz COMPETO: <https://www.competo.si/blog/kompetence-kaj-zakaj-kako/>
- CMEPIUS a. (2022). *Izobraževanje in usposabljanje v tujini*. Pridobljeno iz Cmeplus: <https://www.cmeplus.si/mednarodno-sodelovanje/moznosti-sodelovanja/erasmus/erasmus-ka1/erasmus-ka1-vet/>
- CMEPIUS b. (2023). *Zeleni Erasmus+*. Pridobljeno iz CMEPIUS: <https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2021/09/Zeleni-prirocnik-CMEPIUS.pdf>
- CMEPIUS c. (2023). *Poslanstvo in vizija*. Pridobljeno iz Cmeplus: <https://www.cmeplus.si/onas/splosne-informacije/#poslanstvo>
- Evropska komisija a. (2023). *Kaj je projekt mobilnosti*. Pridobljeno iz Erasmus+: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/programme-guide/part-b/key-action-1/what-is-a-mobility-project>
- Evropska komisija b. (2023). *Kakšna je struktura programa Erasmus+?* Pridobljeno iz Evropska komisija: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme/structure>
- Evropska komisija c. (2023). *Kdo izvaja program Erasmus+*. Pridobljeno iz Evropska komisija; Erasmus plus: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme/implements>
- Evropska komisija d. (2022). *Mladinske izmenjave*. Pridobljeno iz Erasmus+: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/opportunities/opportunities-for-individuals/youth-exchanges>
- Evropska komisija e. (2023). *Mobilnost učencev/dijakov*. Pridobljeno iz Erasmus+: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/opportunities/opportunities-for-individuals/pupil-mobility>
- Evropska komisija f. (2023). *Mobilnost za učence, dijake in osebe v šolskem izobraževanju*. Pridobljeno iz EU: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/programme-guide/part-b/key-action-1/mobility-school>
- Evropska komisija g. (2022). *Prednostne naloge programa Erasmus+*. Pridobljeno iz Erasmus+.europa: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme>

- Evropska komisija h. (2023). *Akreditacija Erasmus na področju mladine*. Pridobljeno iz Erasmus+: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/programme-guide/part-b/key-action-1/accreditation-youth>
- Evropska komisija i. (2022). *Erasmus+ vodnik za prijavitelje*. Pridobljeno iz Erasmus+: https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sites/default/files/2021-09/2021-erasmusplus-programme-guide_v2_sl.pdf
- Evropska komisija j. (2022). *Učna mobilnost posameznikov*. Pridobljeno iz Erasmus+: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/opportunities/opportunities-for-organisations/learning-mobility-of-individuals>
- Evropska komisija k. (2022). *Upravičene države*. Pridobljeno iz Erasmus+: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl/programme-guide/part-a/eligible-countries>
- Evropska komisija l. (2007). *Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje*. Pridobljeno iz Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5719a044-b659-46de-b58b-606bc5b084c1/language-sl/format-PDF>
- Evropska unija a. (2023). *Kaj je Europass*. Pridobljeno iz Evropska unija: <https://europa.eu/europass/sl/what-europass>
- Evropska unija b. (2023). *Potrdilo o mobilnosti Europass*. Pridobljeno iz Mobilnost Europass: <https://europa.eu/europass/sl/work-europe/mobility>
- Evropska unija c. (2023). *Izobraževanje, usposabljanje in mladi*. Pridobljeno iz Evropska unija: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/education-training-and-youth_sl
- Grigić, B. (2015). *Prepoznavanje učinkov mednarodne mobilnosti - mladi in delodajalci govorijo isti jezik*. Pridobljeno iz Cmeplus: https://arhiv.cmeplus.si/wp-content/uploads/2017/04/HRM_Prepoznavanje-ucinkov-mednarodne-mobilnosti_CMEPIUS.pdf
- Košir, T. (2015). *Splošne kompetence*. Pridobljeno iz Biotehnični center Naklo: http://www.bc-naklo.si/fileadmin/user_upload/_imported/Splosne_kompetence.pdf
- McCallum, E., Weicht, R., McMullan, L., & Price, A. (2018). *EntreComp into Action: get inspired, make it happen*. (M. Bacigalupo, & O. William, Ured.) Pridobljeno iz Publications Office of the European Union: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC109128>
- Motiv. (2022). *Splošne informacije o programu Erasmus+ 2021-2027*. Pridobljeno iz Erasmus+Mladina: <http://www.movit.si/erasmus-mladi-v-akciji/splosno-o-programu/>

- Pajnič, N. (2008). *ERASMUS vodnik*. Pridobljeno iz Cmeplus: http://www2.cmeplus.si/files/cmeplus/userfiles/erasmus/mobilnost/62_124_How_to_do_Erasmus_2008.pdf
- Pajnič, N., & Belcijan, A. (2011). *ERASMUS priročnik za institucije*. Pridobljeno iz Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerza v Mariboru: https://www.fnm.um.si/wp-content/uploads/2022/07/1_Erasmus_prirocnik-za-institucije_slo-verzija.pdf
- SEŠG MBa. (2016). *Welcome to My City*. Pridobljeno iz Projekti: <https://www.ses-mb.si/index.php/welcome-to-my-city>
- SEŠG MBb. (2018). *Technology in Education and Every Day Life – the Path to Digital Citizenship*. Pridobljeno iz projekti: <https://www.ses-mb.si/index.php/tie-technology-in-education-and-every-day-life>
- Sveučilište u Rijeci. (2023). *Erasmus mobilnost*. Pridobljeno iz UNIRI: <https://uniri.hr/o-sveucilistu/medunarodna-suradnja-i-erasmus/erasmus-erasmus/>
- Trupi, M. (2023). *Vloga in pomen kompetenc pri mladih iskalcih zaposlitve*. Pridobljeno iz ZAPOSILITEV.info: <https://www.zaposlitev.info/kariera/vloga-pomen-kompetenc-pri-mladih-iskalcih-zaposlitve/>
- Univerza v Ljubljani. (2022). *Erasmus+ mobilnost za študij*. Pridobljeno iz Mednarodno sodelovanje in izmenjave: https://www.unilj.si/mednarodno_sodelovanje_in_izmenjave/erasmus_plus_mobilnost_studentov_za_studij/pogosta_vprasanja_in_odgovori/
- Valcovol. (2020). *Primeri dobrih praks iz Slovenije*. Pridobljeno iz Valcovol: <https://valcovol.eu/best-practice/best-practice-slovenscine/>
- VŠŠKV. (2023). *Erasmus mobilnost*. Pridobljeno iz Mednarodno delovanje: http://www.vskv.si/mednarodno_delovanje/mobilnost/erasmus_mobilnost/index.php
- Vuk, P. (2020). *Pomen kompetenc 21. stoletja pri zaposlovanju ekonomistov*. Pridobljeno iz Mladi za napredek Maribora 2020: https://zpm-mb.si/wp-content/uploads/2020/07/SŠ_Ekonomija_Pomen_kompetenc_21_stoletja.pdf
- Youthpass. (2023). *Youthpass in prenovljene ključne kompetence*. Pridobljeno iz <https://www.youthpass.eu/downloads/13-62-378/Slovenian-Revised%20Key%20Competences%20Leaflet.pdf>

Priloga 1: Vprašalnik

Pozdravljeni, sem Mia, dijakinja 3. letnika SEŠG in raziskujem pomen mednarodne mobilnosti za dijake.

1. Spol:

- a) Moški
- b) Ženski

2. Označite, kateri letnik srednje šole si obiskoval/a v času mednarodne mobilnosti.

- a) 1. letnik
- b) 2. letnik
- c) 3. letnik
- d) 4. letnik

3. Katero šolo obiskuješ?

- a) Srednjo ekonomsko šolo in gimnazijo Maribor
- b) Ekonomsko šolo Murska Sobota
- c) Gimnazijo Celje - Center
- d) Drugo: _____

4. Kateri program obiskuješ?

- a) Ekonomski tehnik
- b) Ekonomska gimnazija
- c) Splošna gimnazija
- d) Strokovni tehnik
- e) Drugo: _____

5. Oceni, katera trditev najboljše označuje kompetence.

- a) Kompetenca pomeni znanje in vedenje, da nekaj naredimo.
- b) Kompetenca pomeni, da znanje uporabimo.
- c) Kompetenca pomeni, da znanje učinkovito in odgovorno uporabimo v različnih situacijah.

6. V tabeli oceni razvoj spretnosti pri naslednjih aktivnostih zaradi izkušnje mednarodne mobilnosti.

	Enako slabo kot pred mobilnostjo	Bolje zaradi mobilnosti	Veliko bolje zaradi mobilnosti	Enako dobro, ne glede na mobilnost
Uporabljam tuj jezik za komunikacijo				
Delam z računalniškimi programi				
Se prilagajam skupini				
Znam voditi skupino				
Motiviram druge za različne aktivnosti				
Znam pomagati in svetovati članom skupine				
Želim pridobiti nova znanja				
Sprejemam drugačnosti (mnenj, kulture)				
Ustvarjalno razmišljam (izven okvirjev)				
Samozavestno pristopim k reševanju različnih izzivov				
Zagovarjam svoje ideje				
Organiziram svoje delo				
Nadzorujem svoj denar				
Želim si novih doživetij, krajev, ljudi				

7. Opiši tri stvari, na katere si najbolj ponosen/na, da si jih naredil/a v času mobilnosti v tujini.

Odgovor: _____

8. Opiši, katere izkušnje, znanja, dogodki iz mobilnosti ti bodo po tvojem mnenju v življenju najbolj koristili.

Odgovor: _____

9. Opiši, katere izkušnje, znanja, dogodki iz mobilnosti, ti bodo po tvojem mnenju najbolj koristili pri iskanju zaposlitve.

Odgovor: _____

10. Oцени svoje možnosti na trgu dela zaradi udeležbe na mednarodni mobilnosti.

- a) Enako slabe kot pred mobilnostjo
- b) Boljše zaradi mobilnosti
- c) Veliko boljše zaradi mobilnosti
- d) Enako dobre, ne glede na mobilnost

Hvala za sodelovanje.

Priloga 2: Odgovori na odprta vprašanja

7. vprašanje: Opiši tri stvari, na katere si najbolj ponosen/na, da si jih naredil/a v času mobilnosti v tujini.

Odgovori:

- postala bolj odgovorna in samostojna (pranje perila), postala bolj samozavestna glede predstavitev, spoznala ogromno ljudi, s katerimi se super razumem;
- postala bolj samostojna, pridobila nova znanja, spoznala nove ljudi;
- spoznala sem veliko novih angleških besed, ki so povezane s podjetništvom. Moje predstavljanje pred občinstvom je postalo veliko lažje. Začela sem bolj sproščeno komunicirati v angleščini;
- delo v skupini, razvijanje lastne startup ideje, predstavitev v angleščini;
- pridobila sem na samozavesti, izboljšalo se je moje znanje tujih jezikov. Pridobila sem nova znanja iz strokovne angleščine. Bolj odprta sem postala do drugačnih ljudi;
- se boljše naučila angleščino, zbližala s prijatelji, izstopila iz svoje cone udobja;
- raziskovala, spoznala super ljudi, ki so kasneje postali tudi moji bližnji prijatelji, na praksi sem bila zelo uspešna in so mi kar hitro zaupali;
- uspela poklicati v tujem jeziku približno 400 ljudi, se znašla z avtobusi, po službi našla energijo, da sem šla raziskovat Malto;
- poskrbel zase, raziskoval tujo državo;
- šla v Porto, Lizbono in poskusila nove jedi;
- da sem se spoprijateljila z različnimi ljudmi, da sem se trudila sporazumevati v portugalsščini, da sem postala bolj odprta oseba;
- znanje, potrpežljivost, nove ideje;
- prilagajanje, spoštovanje, potrpežljivost;
- nisem umrl, spoznal veliko novih ljudi, se nisem zameril skoraj nobenemu;
- ogledal mesto;
- raziskala različna mesta, nadgrajevala angleščino, uporabljala znanja;
- da sem klicala ljudi v tujem jeziku, sem bila samostojna tri tedne in se prilagajala ter sodelovala z drugimi;
- potovanje, ustvarjanje, spoznavanje;
- v treh tednih sem uspela izračunati, koliko denarja lahko porabim za določene stvari. sem bolj samostojna pri delu, zmanjšal se mi je strah pred neznanim in neznanci, lažje ogovorim tujce in lažje sprejem, ko me nekdo zavrne;
- potovanje, spoznavanje novih ljudi in uporaba angleškega jezika;
- da se s tujimi ljudmi pogovarjaš, lažje sprejem, da te večkrat zavrnejo, imam neko predstavo o tem, koliko zapravimo za hrano v treh tednih;
- delavnost pri delu, nova znanja, izboljšanje angleščine;
- organiziranost, boljše govorjenje angleškega jezika, skrb za denar;
- raziskala državo, izboljšala tuji jezik in postala bolj komunikativna;
- bil sem preudaren s svojim denarjem;
- bila samostojna, hodila v službo in bila uspešna pri delu;
- osvojila nove ang. besede, spoznala novo kulturo, preizkusila svoje osebne meje;
- se prilagodila okolju, doživela nekaj dobrih trenutkov in se naučila nekaj novega;
- vesel sem, da sem se sam znašel v tako velikem mestu, da sem se počutil, kot da res hodim v službo in da imam veliko odgovornost;
- postala bolj samostojna, bila odgovorna in zanesljiva.

8. vprašanje: Opiši, katere izkušnje, znanja, dogodki iz mobilnosti ti bodo po tvojem mnenju v življenju najbolj koristili.

Odgovori:

- pranje perila, bolj sem samostojna;
- pranje perila, ker je to zelo pomembno, da znaš v vsakdanjem življenju;
- to, da sem spoznala, kako poteka podjetništvo tukaj na Portugalskem;
- znanje angleščine na splošno in strokovni angleški izrazi s področja podjetništva;
- delo v timu in neprestano sodelovanje;
- delo s PowerPointom in raziskovanje različnih podjetij;
- znanje iz angleškega jezika;
- videla in prakticirala sem različna delo v pisarni in videla, kako deluje;
- dobil sem idejo, kako je živeti v tujih državah in kaj pomeni skrbeti sam zase;
- obisk podjetja s pametnimi stikali;
- izkušnja v vrtcu, delo z otroki, sporazumevanje;
- sporazumevanje brez znanja jezika;
- vse izkušnje, ki sem jih pridobila v vrtcu. metode in tehnike dela z otroki;
- verjemi vase in si upaj;
- načrtovanje poti, raziskovanje;
- da me ni treba biti strah, ker je vedno za vsakega nekaj prvič;
- da sem bil samostojen v življenju;
- najbolj koristna izkušnja je po mojem mnenju to, da sem delala na ulici in se morala postaviti v čevlje turistov in jih prepričati, da to, kar jim ponujam, rabijo in da čeprav so me nekateri zavrnil, sem še naprej vztrajala, kar je zelo pomembna stvar v življenju;
- raba angleščine na delovnem mestu;
- tuji jezik;
- prijaznost in odprtost sodelavcev mi bo koristila pri lažjem sprejemanju novih izzivov in ovir;
- znanje angleščine;
- najbolj mi je koristilo komuniciranje s strankami;
- najbrž preko 500 opravljenih klicev zaposlenih;
- praksa v vrtcu;
- znanje, da je v različnih okoljih lahko čisto drugačen način vedenja in obnašanja;
- delo z Excelom v službi;
- pogum;
- delo z računalnikom;
- spoznavanje nove kulture, delanje z računalnikom.

9. vprašanje: Opiši, katere izkušnje, znanja, dogodki iz mobilnosti ti bodo po tvojem mnenju najbolj koristili pri iskanju zaposlitve.

Odgovori:

- samozavest pri predstavitvah, certifikat;
- stvari, ki smo se jih naučili na predavanjih;
- vsakdanje komuniciranje v angleščini;
- novo pridobljeno znanje angleščine na področju strokovne angleščine podjetništva;
- vsi pogovori z neznanci in predvsem spoznavanje novih ljudi;
- delo s PowerPointom;
- zaupanje in znanje iz Excela;
- referenca tega dogodka, da vedo, da me lahko pošljejo v tujo državo;
- Linojeve ure;
- praksa v drugi kulturi;
- nov jezik;
- zgovornost, da smo morali stopiti iz cone svojega udobja večkrat med mobilnostjo;
- delo v vrtcu;
- komunikacija s strankami;
- priporočilo, ki sem ga dobila od podjetja, kjer sem delala, kamor so zapisali moje dobre lastnosti;
- kako se vodi podjetje in iskanje novih idej;
- v iskanju zaposlitve mi bo najbolj pomagalo to, da bom lahko lažje našla zaposlitev, saj bi lahko delala tudi v angleškem jeziku;
- raba socialnih omrežij;
- tuji jezik;
- sodelavci niso vedno imeli časa priskočiti na pomoč, zato sem se pogosto morala sama znajti, zato mi bo to koristilo in tudi sporazumevanje na delu v angleščini;
- delo z računalnikom;
- sporazumevanje, komuniciranje v tujem jeziku;
- delo v podjetju;
- praksa v vrtcu;
- več samozavesti v različnih situacijah;
- komunikacija s tujci;
- delovne izkušnje;
- računalniške spretnosti;
- vse, kar sem delala v podjetju, komunikacija z delavci, delanje z računalnikom.

Priloga 3: potrdilo Youthpass in certifikat

europass

Europass Mobility

Description of the mobility experience

OBJECTIVE OF THE MOBILITY EXPERIENCE

Ability to perform professional relationships with a range of individuals/groups; demonstrate professional conduct; display self-confidence; work on one's own initiative and in a team; improvement of the English language; development and improvement of soft skills; implementation of business etiquette; expanding horizons by acquiring knowledge of other countries and cultures.

EDUCATION OR TRAINING INITIATIVE IN THE COURSE OF WHICH THE MOBILITY EXPERIENCE WAS COMPLETED

General Upper Secondary Education (Gymnasium): Practical training abroad

COMMUNITY OR MOBILITY PROGRAMME INVOLVED

Erasmus+ KA102 - Mobility for VET learners and staff (KA1-VET-17/20)

DURATION OF THE EUROPASS MOBILITY EXPERIENCE

FROM 10 10 2022 TO 28 10 2022
dd mm yyyy dd mm yyyy

Skills acquired during the mobility experience

ACTIVITIES/TASKS CARRIED OUT

Using the MS Office suite for word processing, databases and others; creating and maintaining filing systems; using a variety of relevant software packages; devising and maintaining office systems; organising and storing paperwork, documents and computer-based information; providing assistance and support to the office principal in problem solving, project planning and management, development and execution of stated goals and objectives; performing tasks assigned by the supervisor.

JOB-RELATED SKILLS

Development of work habits, entrepreneur spirit and sense of professional responsibility; assessing, evaluating and interpreting facts, establishing basic principles and concepts in the field of work; understanding the relevancy of theoretical knowledge and information; solving basic problems by applying basic methods, tools, materials and information given in a restricted learning environment; applying knowledge and skills to do specific tasks systematically.

LANGUAGE SKILLS

Use of professional terminology; improvement of foreign language level by perfecting the English language skills and learning basic notions of the Portuguese language.

COMPUTER SKILLS

Using computers and relevant software in the company for the production of work.

ORGANISATIONAL / MANAGERIAL SKILLS

Team work; acquired planning of tasks and responsibilities; demonstrating a range of developed skills to carry out more than one complex task effectively and in unfamiliar and unpredictable contexts; selecting and using relevant knowledge acquired on one's own initiative to accomplish specific actions; ability to adapt his/her behaviour to circumstances in solving problems.

COMMUNICATION SKILLS

Improvement of communication skills, adaptation and cooperation; developed comprehension of business etiquette; professional and general ethic rules; communicating more complex information.

OTHER SKILLS

Ability to work independently and in a team; demonstrating a range of developed skills to carry out more than one complex task effectively and in unfamiliar and unpredictable contexts; ability to display self-confidence and present oneself in a professional manner; increased understanding of culture and historical heritage of Portugal.

DATE

28 10 2022
dd mm yyyy

SIGNATURE OF THE REFERENCE
PERSON/MENTOR

SIGNATURE OF THE HOLDER

Erasmus+

braga2mob
A PROFESSIONAL & CULTURAL JOURNEY

Certificate

THIS IS TO CERTIFY THAT

Mia Bratkovič

Attended a Training Course of Entrepreneurship - Creating Great Ideas in Braga,
Portugal

with the follow objectives:

- What We Now Know about Startups
- Business Models and Customer Development
- Value Proposition of a product/service
- Customer Segments
- Customer Relationships
- Revenue Models of startups
- Partners Resources, Activities and Costs
- Channels of Communication
- Business Creation - From entrepreneurship to management

from 10 October 2022 to 28 October 2022 within the project

Title: Mobilnosti gradimo z ustvarjalnim razmišljanjem

Code: KA1-VET-17/20

The training was conducted according to the rules of European Commission, Erasmus+ KA1.

We certify that the training programme was fully carried out.

RECEIVING ORGANISATION

braga2mob
A PROFESSIONAL & CULTURAL JOURNEY

Aplicação2mob - Lda
Travessa de S. João 1/A 1º | 4710-438 Braga

signature and stamp

(Tiago Costa, manager at Bragamob)

Braga, 28 October, 2022

